

Komparace systému ekologických daní České republiky a Norska

Barbora Najbrtová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Najbrtová**
Osobní číslo: **M11055**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Účetnictví a daně**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Komparace systému ekologických daní České republiky a Norska**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Popište daňové systémy České republiky a Norska.
- Charakterizujte postavení ekologických daní v daňových systémech ČR a Norska.

II. Praktická část

- Analyzujte vývoj příjmů z ekologických daní a jejich dopad do veřejných rozpočtů ČR a Norska.
- Na základě provedené analýzy navrhnete doporučení pro Českou republiku.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOEIJEN-OSTASZEWSKA, Ola van a Marnix SCHELLEKENS. European tax handbook 2012. 23th annual ed. Amsterdam: IBFD, c2012, 974 s. ISBN 978-90-8722-134-8.

Consumption Tax Trends 2012: VAT/GST and excise rates, trends and administration issues. 1st ed. Paris: OECD Publishing, 2012, 219 s. ISBN 978-926-4181-380.

KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 5., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

LÁCHOVÁ, Lenka. Daňové systémy v globálním světě. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 271 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

MARKOVÁ, Hana. Daňové zákony 2014: úplná znění platná k 1. 1. 2014. 23. vyd. Praha: Grada, 2014, 272 s. ISBN 978-80-247-3206-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eliška Pastuszková, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **16. února 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 16. února 2015

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

Ing. Eliška Pastuszková, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků budu uvedena jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 14. května 2015

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je analýza ekologických daní České republiky a Norska a následná vzájemná komparace z pohledu České republiky. Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá daňovými systémy, ekologickými daněmi a poplatky, a ekologickou daňovou reformou České republiky a Norska. V praktické části jsou porovnány konkrétní ekologické daně a poplatky a jejich příjmy do rozpočtů obou zemí. V závěru budou navržena doporučení, která by měla vést ke zlepšení systému ekologických daní v České republice.

Klíčová slova: ekologické daně, ekologické poplatky, ekologická daňová reforma, Česká republika, Norsko, životní prostředí

ABSTRACT

The main objective of this work is to assess the implementation of environmental taxes in the tax system in the Czech Republic and its comparison with the approach of Norway. The work is divided into two parts. The theoretical part is focused on the tax system, environmental taxes and fees, and environmental tax reform in Czech Republic and Norway. In the practical part there are compared specific environmental taxes and their revenues to the budgets of both countries. In conclusion there will be proposed recommendations, which should lead to an improvement of system of the environmental taxes in the Czech Republic.

Keywords: environmental taxes, environmental fees, Czech Republic, Norway, environment, environmental tax reform

“Cesta civilizace je dlážděna daňovými výměry.”

Spiro Agnew

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DAŇOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY	12
1.1 HARMONIZACE DANÍ V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE.....	12
1.2 TŘÍDĚNÍ DANÍ.....	13
1.3 PŘÍMÉ DANĚ.....	13
1.3.1 Daň silniční.....	13
1.3.2 Harmonizace zdanění motorových vozidel v rámci Evropské unie.....	15
1.4 POPLATEK ZA POUŽÍVÁNÍ SILNIC A DÁLNIC PRO MOTOROVÁ VOZIDLA.....	16
1.5 NEPŘÍMÉ DANĚ.....	16
1.5.1 Spotřební daně.....	16
1.5.1.1 Daň z minerálních olejů.....	17
1.5.2 Energetické daně.....	17
1.5.2.1 Daň ze zemního plynu.....	18
1.5.2.2 Daň z pevných paliv.....	18
1.5.2.3 Daň z elektřiny.....	19
1.6 EKOLOGICKÉ POPLATKY.....	19
1.7 EKOLOGICKÁ DAŇOVÁ REFORMA V ČR.....	20
1.7.1 Principy a harmonogram ekologické daňové reformy.....	21
2 DAŇOVÝ SYSTÉM NORSKA	23
2.1 HISTORIE DAŇOVÉHO SYSTÉMU.....	23
2.2 ZDANĚNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB.....	23
2.3 ZDANĚNÍ FYZICKÝCH OSOB.....	24
2.3.1 Daň z bohatství.....	25
2.3.2 Příspěvky na sociální zabezpečení.....	25
2.4 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY.....	26
2.5 DAŇ Z VLASTNICTVÍ MOTOROVÝCH VOZIDEL.....	26
2.6 DAŇ Z NÁPOJOVÝCH OBALŮ.....	27
2.7 OSTATNÍ DANĚ.....	28
2.8 EKOLOGICKÉ DANĚ A DAŇOVÁ REFORMA V NORSKU.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
3 ENERGETICKÉ DANĚ	31
3.1 ČESKÉ ENERGETICKÉ DANĚ.....	31
3.2 NORSKÉ ENERGETICKÉ DANĚ.....	32
3.3 SROVNÁNÍ A DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU.....	33
4 DANĚ SOUVISEJÍCÍ S DOPRAVOU	37
4.1 DANĚ SOUVISEJÍCÍ S DOPRAVOU V ČESKÉ REPUBLICE.....	37
4.2 NORSKÉ DANĚ SOUVISEJÍCÍ S DOPRAVOU.....	38
4.3 SROVNÁNÍ A DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU.....	39
5 DANĚ ZE ZNEČIŠTĚNÍ	41

5.1	DANĚ A POPLATKY ZE ZNEČIŠTĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	41
5.2	DANĚ ZE ZNEČIŠTĚNÍ V NORSKU	41
5.3	SROVNÁNÍ A NÁVRHY PRO ČESKOU REPUBLIKU	42
6	DANĚ Z TĚŽBY PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ.....	44
6.1	POPLATKY Z TĚŽBY PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ V ČESKÉ REPUBLICE	44
6.2	NORSKÉ POPLATKY SOUVISEJÍCÍ S TĚŽBOU PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ.....	45
6.3	SROVNÁNÍ A DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU	47
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	55
	SEZNAM OBRÁZKŮ	56
	SEZNAM TABULEK.....	57
	SEZNAM GRAFŮ	58
	SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Daňový systém ovlivňuje různými způsoby životy obyvatel naší země. Daňové nástroje jsou klíčovým ekonomickým nástrojem ochrany životního prostředí. Se spotřebou a užíváním některých komodit, jako elektrická energie, pevná paliva nebo zemní plyn, se pojí nesporný negativní vliv na životní prostředí. I přes pokračující pokles emisí od roku 2000 se kvalita ovzduší na území ČR nezlepšuje, emise skleníkových plynů z výroby elektřiny a tepla neklesají a udržují se na úrovni let 1990-2000, přičemž emisní náročnost České republiky je o více než 70 % vyšší než je průměr Evropské unie. Vozový park je velmi starý a vyřazování vozidel z registru je pomalé.

Norsko není součástí Evropské unie, státním zřízením je konstituční monarchií a řadí se k zemím s nejvyšším životním standardem na světě. I přes obecné povědomí o vyšším zdanění skandinávských států Norsko stále láká četné zahraniční investory, díky čemuž může podporovat své myšlenky na zelenou ekonomiku. Limity a sazby norských ekologických daní jsou často vyšší než minimální limity stanovené Evropskou unií a tato země je světovým lídrem v oblasti klimatické politiky – závazky z Kjóta o neutralitě v produkci skleníkových plynů se zavázala splnit již do roku 2030.

Tato situace nám ukazuje, že nelze zajistit účinnou ochranu životního prostředí bez zásahů státu. Povinností státu by tak mělo být zajištění určitých opatření, které by zabránily dalšímu poškozování životního prostředí, a které by zároveň přispěly k postupnému snižování negativních dopadů činnosti nejen firem, ale i jednotlivých občanů, na životní prostředí.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá daňovými systémy, ekologickými daněmi a ekologickou daňovou reformou Norska a České republiky. V praktické části jsou porovnány konkrétní ekologické daně a poplatky a jejich příjmy do rozpočtů obou zemí. V závěru budou navržena doporučení, která by měla vést ke zlepšení systému ekologických daní v České republice.

Cílem této bakalářské práce je provést komparativní analýzu systému ekologických daní a poplatků v České republice a v Norsku. Na základě této analýzy budou provedeny závěry a případné návrhy a doporučení pro Českou republiku.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem této práce je posouzení implementace ekologických daní do daňového systému České republiky a její porovnání s přístupem Norska. Zhodnocením postojů obou zemí vylpynou doporučení pro Českou republiku.

V teoretické části práce budou nejdříve analyzovány jednotlivé daňové systémy, s důrazem na ekologické daně, včetně jejich sazeb, a ekologickou daňovou reformu. Analýza je metoda zkoumání složitějších skutečností jejich detailním rozkladem. V praktické části bakalářské práce bude provedena komparace obou systémů s hlubším zaměřením na daně energetické, přepravní a ze znečištění, u nichž je možné detailnější srovnání. Tyto daně jsou porovnány podle jejich výnosů do státních (resp. veřejných) rozpočtů a dle výše jejich aktuálních sazeb.

Pro přepočty kurzů norské a české koruny je použita sazba z dubna 2015 – 1 NOK $\approx$ 3,14 CZK.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DAŇOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

Daň je historickou kategorií, která souvisí s existencí státu a územní samosprávou. Je to povinná, pravidelně se opakující a zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu. Daně jsou proto nuceným břemenem, nenávratnou a neekvivalentní platbou, což znamená, že proti této úhradě nestojí ekvivalent v podobě konkrétního plnění z veřejných rozpočtů. (Peková 1997, s. 9)

Daně tvoří největší příjem státního rozpočtu. A protože je státní rozpočet České republiky po mnoho let v záporných číslech, je vláda nucena ovlivňovat tuto skutečnost pomocí změn v daňové politice. Jedná se především o změny sazeb daní a úpravy stávajících daňových zákonů. (Vančurová a Láchová, 2006 s. 30-36)

Pro daňovou soustavu České republiky je typický rovný přístup ke zdanění vůči různým subjektům. Je snaha, aby zdanění v rámci jednotlivých typů daní pokud možno stejným způsobem dopadalo na poplatníky příslušné daně, a to bez ohledu na typ vlastnictví, odvětví apod. Jednotný přístup však nebrání v rámci jednotlivých typů daní zohlednit specifická hlediska, např. omezenou schopnost platit daň, do určité míry i sociální hlediska. Dalším výrazným rysem naší daňové soustavy je tendence dosáhnout pokud možno maximálně možného neutrální působení daní. (Peková 1997, s. 11)

1.1 Harmonizace daní v rámci Evropské unie

Podle Láchové (2007, s. 37) představuje daňová politika v rámci uskupení založeného na jednotném vnitřním trhu důležitou oblast společného zájmu členských zemí Evropské unie. Jejím hlavním úkolem je zajištění takových podmínek, aby daně nevytvářely bariéry pro volný pohyb zboží, lidí, kapitálu a služeb.

Harmonizace daní je uskutečňována především prostřednictvím sekundární legislativy Evropské unie – směrnice a nařízení, rozhodnutí, stanoviska a doporučení. Směrnice pak představují právní nástroj k realizaci konkrétního vymezeného cíle, stanovení formy jejich implementace je v kompetenci jednotlivých členských zemí. (Láchová, 2007, s. 39)

Vyššího stupně harmonizace a koordinace daní dosáhly členské státy Evropské unie v oblasti nepřímých daní, které mají bezprostřední dopad na volný pohyb zboží a služeb. Během předsednictví České republiky v roce 2009 patřily mezi priority v oblasti hospodářství a daní boj proti daňovým únikům a modernizace daňových pravidel (např. novela Směrnice

ce o zdanění tabákových výrobků). Bylo vyvíjeno také úsilí v oblasti jednání o revizi směrnice zdaňování úroků z úspor. (Euroskop, © 2005-15)

1.2 Třídění daní

Jedno z nejzákladnějších rozlišení daní je podle Kubátové (2009, s. 30) dle způsobu jejich uložení: na daně přímé a nepřímé. Další třídění může být například prováděno podle:

- Objektu daně – z důchodů, ze spotřeby, majetku
- Vztahu k poplatníkovi – osobní a in rem
- Dopadu (regrese) – proporcionální, progresivní a regresivní daně
- Vztahu sazby k základu – specifické neboli jednotkové, ad valorem a stanovené bez vztahu ke zdaňovanému základu
- Daňového určení – nadstátní, státní, vyšších územně samosprávných celků a municipální
- OECD

V praktické části bakalářské práce je použito dělení ekologických daní podle Eurostatu na daně energetické, daně z dopravy, daně ze znečištění a daně z těžby přírodních zdrojů.

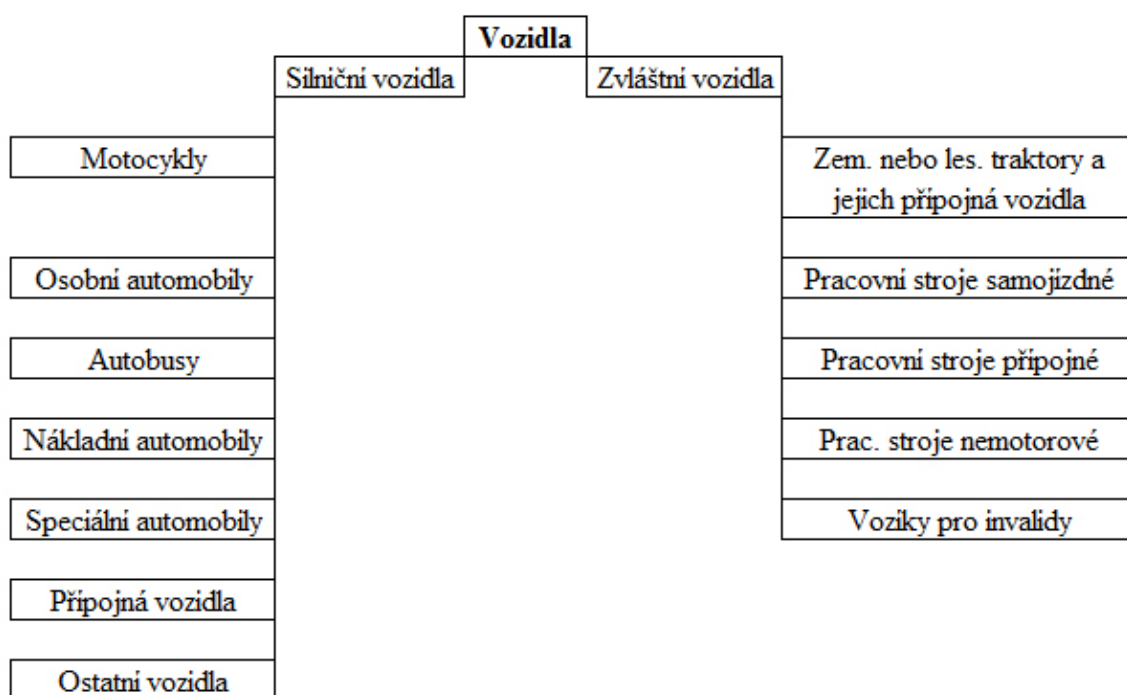
1.3 Přímé daně

Označení daní jako přímých by nám mělo napovědět, že tyto daně jsou placeny přímo poplatníkem, a to za pomoci daňového přiznání. Poplatník a plátcé jsou totožní. Mezi přímé daně v ČR řadíme např. daň z příjmu právnických a fyzických osob, daň silniční, daň dědická apod. Přímé daně se dále dělí na daně důchodové, jež se vztahují výši příjmů, a daně majetkové, jež se vztahují ke konkrétnímu majetku. (Široký, Pavel a Vítek, 2008, s. 171)

V rámci zaměření mé bakalářské práce na ekologické daně, se budu dále podrobněji věnovat pouze dani silniční.

1.3.1 Daň silniční

Daň silniční je upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční, který byl naposledy novelizován zákonem č. 246/2008 Sb. Dalším zákonem vztahujícím se k silniční dani je zákon č. 56/2001 Sb. podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Podle tohoto zákona se rozděluje vozidla do dvou skupin, na silniční a zvláštní vozidla.

Obr. 1 Schéma rozdělení vozidel do druhů podle zákona č. 56/2001 Sb. (Janoušek, 2010, s. 9)

Každému, kdo hodlá na území ČR provozovat silniční vozidlo, je stanovena povinnost přihlásit vozidlo k registraci podle § 6 odst. 1 zákona č. 56/2001 Sb.

Registry silničních vozidel vedou obecné úřady s rozšířenou působností. V seznamu jsou napsány nejdůležitější údaje o příslušném vozidle, jeho vlastníkovi a příp. provozovateli. Tyto registry jsou veřejné, přičemž nahlížet do registru a požadovat opisy může pouze ten, kdo prokáže právní zájem. (Janoušek, 2010, s. 10)

Aby se silniční vozidlo stalo předmětem daně silniční, musí být registrováno a provozováno v ČR a používáno k podnikání nebo k jiné samostatně výdělečné činnosti podle § 2 Obchodního Zákoníku a § 7 Zákona o daních z příjmu.

Kromě těchto vozidel jsou podle Janouška (2010, s. 17) předmětem daně vždy silniční vozidla s největší povolenou hmotností nad 3,5t registrovaná v ČR a určená výlučně k přepravě nákladů, i když nejsou používána k podnikání.

Poplatníkem daně za vozidlo, které je předmětem daně, jsou podle § 4 (Česko, 1993):

- Osoba zapsaná v technickém průkazu jako provozovatel.
- Uživatel vozidla, jehož provozovatel zapsaný v TP je odhlášen z registru vozidel.

- Uživatel vozidla, v jehož TP je jako provozovatel uvedena osoba, která zemřela, zanikla nebo byla zrušena.
- Uživatel vozidla registrovaného a určeného jako státní mobilizační rezerva nebo pohotovostní zásoba podle zákona č. 241/2000 Sb.
- Stálá provozovna nebo jiná organizační složka osoby se sídlem nebo trvalým pobytem v zahraničí
- Zaměstnavatel, vyplácí-li svému zaměstnanci cestovní náhrady za použití osobního automobilu nebo jeho přípojného vozidla, pokud daňová povinnost nevznikla již provozovateli vozidla.

1.3.2 Harmonizace zdanění motorových vozidel v rámci Evropské unie

Podle klasifikace OECD jsou daně z motorových vozidel řazeny mezi daně ze spotřeby. V ČR je silniční daň zařazena mezi daně majetkové. Výnos této daně je příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury. V některých státech EU (Polsko, Španělsko, Slovensko) je výnos z této daně příjmem municipalit či vyšších územně samosprávných celků. Toto pojetí se opírá o argument, že vozidlo nejvíce zatěžuje komunikace i životní prostředí v místě své registrace a podle principu prospěchu tak výnos náleží municipalitám, čímž se posiluje fiskální soběstačnost obcí. (Láchová, 2007, s. 88)

V zemích EU jsou na vozidla uvalovány daně:

- pravidelné – roční za provoz vozidla a spotřební daně za PHM
- jednorázové – při registraci vozidla

Výhodou ročních daní je pravidelnost a větší stabilita výnosu, která plyne po celou dobu životnosti vozidla a menší závislost na ekonomickém cyklu. Oproti tomu jednorázovým daním je vytýkán negativní vliv na podmínky jednotného trhu a dvojí zdanění. Zdanění provozu motorových vozidel upravuje Směrnice Rady 92/106/EEC a Směrnice 2006/37/EC. Podle ní je předmětem daně každé motorové vozidlo nebo jízdní souprava, které jsou používány výlučně k silniční přepravě a jejichž maximální přípustná hmotnost je vyšší než 3,5t. Zdanění motorových vozidel je důležitý doplňkový nástroj ke splnění závazku z Kjótského protokolu a je tudíž nutné vytvořit účinnější vztah mezi výší daně a emisemi CO₂ z nových vozidel. Zdanění automobilů by mělo být účinným nástrojem k ovlivňování spotřebitelů o koupi, a zároveň by daňové pobídky měly napomoci zavádění lehkých užitkových vozidel šetrných k životnímu prostředí. (Láchová, 2007, s. 89 – 91)

1.4 Poplatek za používání silnic a dálnic pro motorová vozidla

Tento poplatek je hrazen zakoupením nálepky, tzv. dálniční známky. Ta musí být vylepena na předním skle motorového vozidla, když se toto vozidlo pohybuje po dálnici nebo silnici pro motorová vozidla. Podobný charakter má i mýtné placené vozidly nad 3,5 t za používání dálnic, silni a vybraných silnic I. třídy mimo obec. Tato platba je závislá na počtu ujetých kilometrů. Jak výnos z dálničních známek, tak i mýtné, má účelový charakter a plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury, ze kterého se hradí především výstavba a údržba silnic a dálnic. (Vančurová a Láchová, 2014, s. 45)

1.5 Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou daně vybírané ze zboží a služeb, placené pouze nepřímo. Poplatníkem a plátcem nemusí být tatáž osoba. Tyto daně se dělí na selektivní, které platí vybraní spotřebitele v ceně zboží (spotřební daně, ekologické daně), a univerzální, kterou platí všichni spotřebitelé bez rozdílu (daň z přidané hodnoty). Ve statistikách OECD jsou řazeny do skupiny 5000 Daně ze zboží a služeb, která se dále dělí na spotřební daně, ekologické daně, fiskální monopoly, importní a exportní cla atd.

1.5.1 Spotřební daně

„Spotřební daně vždy představovaly významný zdroj příjmů státního rozpočtu. Stát jimi cíleně zatěžuje prodej nebo spotřebu úzké skupiny výrobků. Důvodem jejich uplatnění je zejména přínos pro státní rozpočet.“ (Vančurová a Láchová, 2014, s. 273)

Od doby vzniku ES je s ohledem na jednotný trh věnována pozornost i otázkám selektivních spotřebních daní.

Podle Vančurové a Láchové (2014, s. 273) jde o stabilní a dobře odhadnutelný zdroj příjmu díky nízké cenové pružnosti poptávky výrobků podléhající této dani. Často vysoké sazby spotřebních daní představují významný a stabilní zdroj příjmů veřejných rozpočtů. Další neméně důležité důvody pro zavedení spotřebních daní jsou důvody zdravotní a ekologické, protože se často jedná o výrobky, jejichž spotřeba negativně ovlivňuje zdravotní stav obyvatel nebo působí nepříznivě na životní prostředí.

Spotřební daně zatěžují v České republice pět skupin výrobků, které se označují jako vybrané výrobky:

- Minerální oleje

- Líh
- Pivo
- Víno a meziprodukty
- Tabákové výrobky

Předmětem spotřebních daní jsou vybrané výrobky vyrobené na daňovém území EU nebo na daňové území EU dovezené. (Vančurová a Láchová, 2014, s. 275)

V práci je dále analyzována pouze daň z minerálních olejů, protože jako jediná ze spotřebních daní má vztah k životnímu prostředí.

1.5.1.1 Daň z minerálních olejů

Daně z minerálních olejů jsou upraveny § 44 - § 65 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Jejich sazby jsou uvedeny v tabulce 1.

Tab. 1 Tabulka vybraných sazeb daně minerálních olejů dle § 48 zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních

Minerální oleje	Sazba
Motorové benzíny s obsahem olova do 0,013g/l včetně	12 840 Kč/1 000 l
Motorové nafty a petroleje	10 950 Kč/1 000 l
Těžké topné oleje	472 Kč/t

1.5.2 Energetické daně

Směrnice 2003/96/ES zohledňuje existenci různých forem zdanění energetických produktů a umožňuje členským státům dosáhnout minimální úrovně zdanění kombinací celkových odvodů všech nepřímých daní s výjimkou DPH. (Láchová, 2007, s. 86)

Energetické daně jsou od roku 2008 v souladu se směrnicemi EU uvalovány na spotřebu ekologického charakteru zatěžující energetické produkty a elektřinu. Tyto daně jsou uvalovány jednorázově, při prodeji koncovému spotřebiteli. Jedná se o:

- Daně ze zemního plynu a dalších plynů
- Daně z pevných paliv
- Daně z elektřiny

Dohled nad správou energetických daní vykonává Celní správa České republiky.

Dle Vančurové a Láchové (2014, s. 283 a 285) je základem daně u energetických daní množství daného produktu vyjádřené ve fyzikálních jednotkách. U všech tří energetických daní jsou shodně vymezeny:

- Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit – vzniká dnem dodání konečnému spotřebiteli
- Zdaňovací období – kalendářní měsíc
- Termíny splatnosti a podání daňového přiznání – 25. den po skončení zdaňovacího období

1.5.2.1 Daň ze zemního plynu

Předmětem této daně jsou plyny určené pro pohon motorů, výrobu tepla a další použití (např. stacionární motory, stroje na stavbách apod.). Plátcem daně je osoba, která dodává plyn konečnému spotřebiteli na území České republiky. Osvobození od daně se týká držitelů povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně (použití na výrobu elektřiny, kombinovaná výroba elektřiny a tepla...) a osvobození pro výrobu tepla v domácnostech nebo domovních kotelnách. (Vančurová a Láchová 2014, s. 284)

Základem daně je podle § 6 Zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, množství plynu v MWh spalného tepla. Sazba daně je od 1. ledna 2015 ve výši 68,40 Kč/MWh spalného tepla, což je dvakrát tolik, než činila sazba daně od ledna 2012 do prosince 2014 (tato sazba se vztahuje k situaci, kdy je předmětem daně plyn určený k použití, nabízený k prodeji nebo používaný pro pohon motorů nebo pro jiné účely).

1.5.2.2 Daň z pevných paliv

Předmětem daně z pevných paliv jsou zejména černé a hnědé uhlí, brikety a koks. Tato pevná paliva podléhají dani, pokud jsou určena nebo nabízena k prodeji nebo jsou použita pro výrobu tepla. Základem daně je množství paliv v GJ spalného tepla v původním vzorku a sazba daně je stanovena na 8,50 Kč/GJ. Osvobození od daně mohou uplatnit podobně jako u zemního plynu pouze osoby, které jsou držiteli povolení k nabytí pevných paliv osvobozených od daně. Dále se osvobození vztahuje na paliva použitá k výrobě koksu, protože předmětem daně z pevných paliv bude vyrobený koks, a pevných paliv použitých jako pohonná hmota pro lodní dopravu na daňovém území České republiky (vyjma soukromé rekreační dopravy). (Vančurová a Láchová 2014, s. 284 - 285)

1.5.2.3 Daň z elektřiny

Předmětem daně z elektřiny je elektrická energie. Plátcem této daně je dodavatel, který je držitelem povolení k nabytí energetických produktů bez daně a dodává elektřinu konečnému spotřebiteli, který není držitelem tohoto povolení. Základem daně je množství elektřiny v MWh, sazba činí 28,30 Kč/MWh. Osvobození od daně se vztahuje pro výrobu elektřiny z vodních, slunečních, větrných elektráren a výrobu z biomasy, a v metalurgických procesech a mineralogických postupech a v drážní dopravě. (Vančurová a Láchová 2014, s. 285)

1.6 Ekologické poplatky

„Poplatky placené dle jednotlivých zákonů k ochraně životního prostředí jsou povinné platby postihující využívání přírodních zdrojů, znečišťování životního prostředí a ohrožování zdraví a životů lidí, zvířat a rostlinstva v důsledku lidské činnosti.“ (Ministerstvo životního prostředí, ©2008 – 2014b)

Od obecných daní se tyto poplatky liší zejména svým rozpočtovým určením. Výnos je používán na nápravu škod na životním prostředí nebo na podporu ekologicky příznivých projektů (dotace, půjčky ze Státního fondu životního prostředí). Environmentální aspekty v sobě mohou mít i jiné poplatky, které primárně nejsou určeny k ochraně životního prostředí – např. mýtné. (Ministerstvo životního prostředí, ©2008 – 2014b)

Přehled všech poplatků souvisejících s ochranou životního prostředí je uveden v příloze PII. Ke každému poplatku je uveden jeho příjemce a využití a zakotvení v příslušné právní normě.

Dle §37e zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech vstoupil v platnost poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovlaků (ačkoli se jedná o poplatek, vžil se mezi českou veřejností název *ekologická daň*). Za první registraci použitého vozidla v České republice kategorie M1 a N1 do registru silničních vozidel podle jiného právního předpisu je povinen žadatel tento poplatek zaplatit. Pokud je toto vozidlo v ČR již registrováno, platí se poplatek při první přeregistraci vozidla. Poplatek je stanoven podle plnění mezních hodnot emisí ve výfukových plynech v souladu s právními předpisy Evropských společenství:

- a) 3 000 CZK v případě splnění mezních hodnot emisí EURO 2,
- b) 5 000 CZK v případě splnění mezních hodnot emisí EURO 1,

c) 10 000 CZK v případě nesplnění mezních hodnot emisí podle písmene a) nebo b).

Díky těmto normám EURO (nejnovější je EURO 6 platná od 1. ledna 2015) se daří v Evropě snižovat emise CO₂. Od roku 1995 do roku 2003 klesly průměrné emise CO₂ ze 186 na 164 g/km. Vývoj a výroba takových motorů, které by ještě více snížily emise CO₂, je podle automobilek velmi nákladná. Jednou z cest jak tento vývoj podpořit jsou daňové a jiné úlevy pro ekologicky smýšlející motoristy. (Sajdl, ©2015)

1.7 Ekologická daňová reforma v ČR

Od devadesátých let 20. století se v různých státech Evropy začaly ve větší míře zavádět tzv. ekologické daně s cílem snížit produkci emisí CO₂. Následné snahy uvalit na CO₂ daň zůstaly v EU bez většího úspěchu až do roku 2003. Kdy byla přijata Směrnice 2003/96/ES o zdanění energetických produktů a elektřiny. (Šímová, 2006, s. 1)

Ekologická daňová reforma je definována jako reforma vnitrostátního daňového systému, kde se přesouvá daňové zatížení z daní z příjmů na činnosti poškozující životní prostředí, jako například neudržitelné využívání zdrojů nebo znečištění. (European Environmental Agency, 2012)

Jednou ze základních vlastností ekologické daňové reformy (dále jen EDR) je výnosová neutralita, daňová zátěž tak není zvýšena ani snížena. Výnosy budou použity tak, aby se snížily náklady práce s cílem povzbudit zaměstnanost. Předmětem zdanění jsou statky a služby, jejichž výroba a/nebo spotřeba prokazatelně vede k negativnímu dopadu na životní prostředí. Hlavním cílem EDR tak je stimulovat ekonomické subjekty k takovému chování, které povede ke snižování poškozování životního prostředí. (Ministerstvo životního prostředí, 2007, s. 2)

EDR je navržena jako příspěvek k naplnění cílů udržitelného rozvoje. Je považována za jeden z možných přístupů, jímž lze dosáhnout zvýšení kvality životního prostředí, snížení dopadů poškození ŽP na lidské zdraví, oživení trhu práce a zvýšení efektivnosti ekonomiky. V rámci disponibilních nástrojů vládní regulace je EDR součástí tzv. ekonomických nástrojů. (Ministerstvo životního prostředí, 2007, s. 7)

1.7.1 Principy a harmonogram ekologické daňové reformy

V roce 2002 zahájilo Ministerstvo životního prostředí práce na návrhu EDR pro Českou republiku. V říjnu 2005 vydalo dokument Koncepce Ekologické daňové reformy a postoupilo jej k připomínkám Ministerstvu financí. (Urbanová, 2006)

EDR je připravena se zřetelem na mezinárodní souvislosti a účinky harmonizujících se národních daňových systémů a tak, aby nebyla příčinou snížení konkurenceschopnosti národní ekonomiky. Měla by probíhat postupně ve třech etapách do roku 2017 s cílem poskytnout dotčeným subjektům dostatečný čas na přizpůsobení. (Ministerstvo životního prostředí, 2007, s. 3)

První etapa se zabývala transpozicí směrnice 2003/96/ES o zdanění energetických produktů a elektřiny. Od prvního ledna 2008 se tak začaly uplatňovat tři nové daně – ze zemního plynu, z pevných paliv a z elektřiny. Doplnily tak již existující (spotřební) daň z minerálních olejů. (Ministerstvo životního prostředí, ©2008 – 2014a)

Druhá etapa EDR se zaměřila na snížení emisí do ovzduší. V důsledku připravované revize směrnice 2003/96/ES, kterou začala připravovat Evropská komise, ustoupila ČR od zavedení daně z CO₂ a zachovala pouze poplatky za znečišťování ovzduší. Tyto poplatky byly podstatně upraveny zákonem č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší. (Ministerstvo životního prostředí, ©2008 – 2014a)

Přehled těchto poplatků je uveden v příloze 2 a obsahuje informace o předmětu zpoplatnění, příjemcích výnosu a jeho využití a zakotvení v našem právním řádu.

Cílem bylo upravit systém tak, aby byl motivační a fungoval co nejefektivněji. Poplatky naplňují zásadu „znečišťovatel platí“, neboť přispívají k částečnému promítnutí negativních externalit do nákladů jejich původců. Touto cestou tak přispívají ke snižování množství škodlivin uvolňovaných do životního prostředí a omezování využívání přírodních zdrojů. Výnos z těchto poplatků je používán buď na nápravu škod na životním prostředí, nebo na podporu ekologicky příznivých projektů - dotace, půjčky ze Státního fondu životního prostředí. (Ministerstvo životního prostředí, ©2008 – 2014b)

Správu těchto poplatků vykonávají krajské úřady, přičemž placení je přenecháno na příslušné celní úřady. Výrazně se také zúžil okruh osob povinných poplatek platit i okruh zpoplatněných znečišťujících látek (TZL, NO_x, SO₂ a VOC). Zákon dále počítá s navyšováním sazeb poplatků mezi léty 2016 – 2021 více než trojnásobně. (EnviWeb, 2013)

Modelováním dopadů environmentální daňové reformy (2. etapy) se mimo jiné zabýval řešitelský tým odborníků z Univerzity Karlovy v Praze (Centrum pro otázky životního prostředí), z Vysoké školy ekonomické v Praze (Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku) a dvě instituce z Velké Británie (Metroeconomica a Cambridge Econometrics). Doba řešení byla od listopadu 2007 do prosince 2010.

Třetí etapa se bude odvíjet od skutečnosti, v jaké podobě bude schválena revize směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny. (Ministerstvo životního prostředí, 2008 – 2012a)

„Při dodržení principu výnosové neutrality, mohou být v rámci druhé a třetí etapy zavedena kompenzační opatření s cílem zmírnit negativní dopad na nízko-příjmové skupiny domácností.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2007, s. 3)

2 DAŇOVÝ SYSTÉM NORSKA

Norský daňový systém je obdobný jako v jiných skandinávských zemích, má přerozdělovací efekt a je silně progresivní, protože průměrné daňové zatížení stoupá zároveň s příjmem. Každý by tak měl zaplatit daň podle svých možností a přijímat služby podle svých potřeb. Ač platí Norové na daních vysoké částky, jsou si dobře vědomi servisu, který za ně dostávají od státu (sociální dávky, dávky v nezaměstnanosti, bezplatné zdravotnictví a ostatní sociální služby, vzdělání...).

I přes toto vysoké zdanění, je norský daňový systém jeden z nejjednodušších na světě, protože z hlediska času stráví Norové nad daněmi asi 83 hodin ročně, zatímco v České republice je to 413 hodin. (PWC, 2014)

2.1 Historie daňového systému

Začátek daňových povinností v oblasti dnešního Norska lze vysledovat do 12. století. Během královských cest byli obyvatelé země povinni platit jemu i jeho doprovodu v naturálních. Byla požadována daň z obchodu, cestovní poplatky a platby za obranný systém země. Kromě krále vyžadovala daň také církve (desátky). V 17. století začaly být vybírány daně z nemovitostí podle velikosti farmy. První katastr nemovitostí byl v Norsku založen roku 1665. Od tohoto období se hlavním zdrojem příjmů krále stalo clo. V roce 1762 byla zavedena nová osobní daň, kterou platily všechny osoby starší 12 let. Kvůli vlně nepokojů byla o deset let později zrušena. V 19. století přinášely kromě cla do státního rozpočtu nejvíce daně z příjmů, z bohatství a spotřební daň za alkohol. Progresivní zdanění příjmů se objevuje roku 1892. Peníze z daní tehdy sloužily k podpoře školství. První daňové přiznání bylo představeno roku 1911. Než bylo v roce 1970 zavedeno DPH, byla vybírána také daň z prodeje, která činila 1 % z tržní hodnoty každého obchodu. (Wikipedia, 2015)

2.2 Zdanění právnických osob

V Norsku platí daně všechny právnické osoby, které mají statut rezidenta a to ze všech příjmů plynoucích z tuzemska i ze zahraničí. Rezidentem se stává podnik okamžikem registrace v registračním centru. Právnické osoby bez statutu rezidenta platí daně ze zisku dosaženého činností v Norsku. (Businessinfo, 2013)

Norské společnosti podléhají dani z příjmu právnických osob, přičemž se na aktivity spojené s průzkumem a využíváním ropných zdrojů a využíváním vodních zdrojů pro výrobu elektřiny z vodní energie, vztahuje zvláštní režim placení daně.

Daně jsou geograficky rozděleny, čímž se vláda snaží zatraktivnit život na severu země (zejména na Špicberkách a v Jan Mayen), kde jsou vybírány nižší daně. Sazba daně z příjmu právnických osob je od ledna 2014 ve výši 27 % (snížení o 1 % oproti sazbě z předchozích let). (Schellekens, 2014, s. 699)

2.3 Zdanění fyzických osob

Daně z příjmu platí všechny fyzické osoby, které mají statut rezidenta a to ze všech příjmů plynoucích z tuzemska i ze zahraničí. Rezydentem se stává fyzická osoba po šesti měsících povoleného pobytu v zemi. Fyzické osoby bez statusu rezidenta platí daně ze zisku dosaženého činností v Norsku. (Businessinfo, 2013)

Jak je patrné z tabulky 2, sazba daně je progresivní a její velikost stoupá spolu se zdanitelným příjmem.

Tab. 2 Sazby daně z příjmu fyzických osob v roce 2014 (Schellekens, 2014, s. 715)

Zdanitelný příjem v NOK	Sazba v %
Do 527 400	0
527 400 – 857 300	9
Více než 857 300	12

Podle Schellekense (2014, s. 711 - 712) jsou zpravidla zdanitelné všechny druhy odměn odvozené z pracovního poměru zaměstnance. Je možné odečíst náklady na cestování mezi domovem a místem výkonu práce, ale pouze od částky přesahující 15 000 NOK. Pokud celková částka výplaty a benefitů (peněžní i naturální plnění) nepřesáhne 1 000 NOK, je osvobozena od daně z příjmu.

Základem daně z příjmů je hrubý příjem z:

- Z mezd a platů (vč. věcného plnění)
- Z odměn členů představenstva a dozorčích rad
- Z penzí a rent přijatých v souvislosti se zaměstnáním

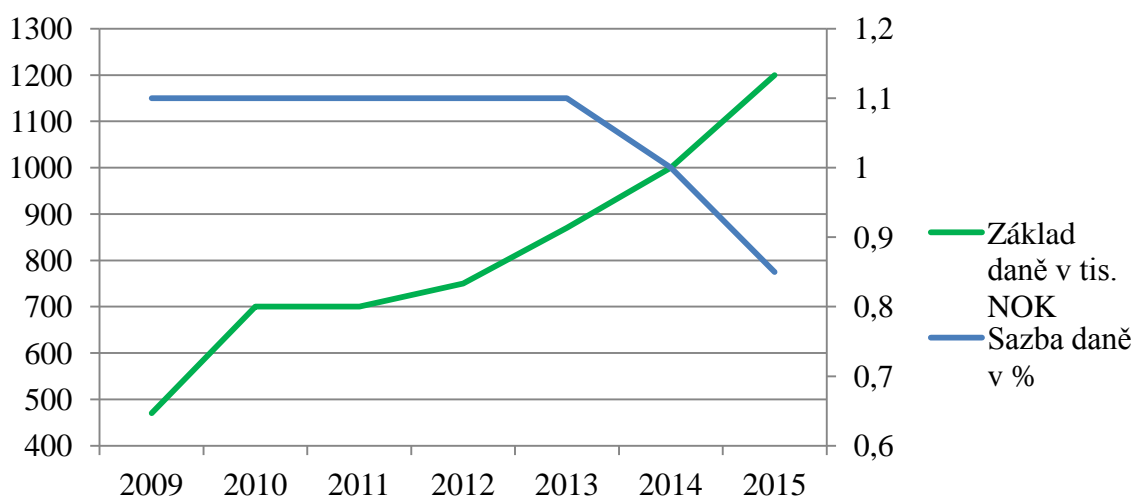

- Z různých dávek vypláčeného sociálního pojištění

2.3.1 Daň z bohatství

Mimo daně z příjmů platí Norové také daň z bohatství (formuesskatt). Ta je uvale- na na čistá aktiva jednotlivce k 1. lednu každého roku. V roce 2015 činí tato sazba 0,85 % ze základu převyšující 1200 tis. NOK (včetně). Municipální sazba daně činí 0,7 % a státní sazba 0,15 %. Manželé jsou posuzováni společně, přičemž základ daně se násobí dvěma. (Skatteetaten, 2015)

Jak je vidět z grafu 1, základ daně se téměř každý rok mění. Zatímco sazba zůstávala mezi lety 2009 – 2013 na celkové výši 1,1 % a poté klesla na současnou výši 0,85 %, základ daně se mimo rok 2011 neustále zvyšoval až na současnou výši čistých aktiv jednotlivce 1 200tis. NOK/ročně ($\approx$ 3 768 tis. CZK).

Graf 1 Vývoj sazby a základu daně z bohatství (Zdroj: Skatteetaten (2015) – vlastní zpracování)

2.3.2 Příspěvky na sociální zabezpečení

Příspěvky na sociální zabezpečení nejsou odčitatelné pro účely daně z příjmu. Obecná výše sociálního pojištění je 8,2 % z příjmu. Snížená sazba 5,1 % platí pro příjmy z důchodů a rent a pro osoby mladší 17 let a starší 69 let. OSVČ platí příspěvky ve výši 11,4 %. (Schellekens, 2014, s. 715)

2.4 Daň z přidané hodnoty

System vybírání daně z přidané hodnoty je velmi podobný systémům v členských státech EU. I v Norsku je DPH uvaleno na zboží a služby. DPH se přidává ve všech částech dodavatelského řetězce a při dovozu zboží a služeb ze zahraničí. Koncový spotřebitel, který není registrován jako plátc DPH, ji platí jako součást kupní ceny zboží (služby). Pro účely výběru DPH jsou dokonce Špicberky vyjmuty z norské daňové jurisdikce.

Od 1. ledna 2012 je povinností podávat daňové přiznání k DPH pouze elektronicky.

Každá fyzická a právnická osoba provozující podnikatelskou činnost je povinna účtovat a platit DPH na dodávky zboží a služeb za předpokladu, že celkové tržby přesáhnou hodnotu 50 000 NOK za 12 měsíců. Z režimu placení DPH jsou vyjmuty pouze veřejnoprávní subjekty, které poskytují služby výhradně jiným veřejnoprávním subjektům. (Schellekens, 2014, s. 708)

DPH je rovno 25 % pro dovoz a širokou škálu zboží a služeb. Existují i výjimky – 15 % na potraviny, 8 % ubytování. (Biatec, 2013, s. 3)

2.5 Daň z vlastnictví motorových vozidel

Daň z vlastnictví motorového vozidla se v Norsku platí jednou ročně do 20. března. Pokud je zaplacená později, připočítávají se k sazbě ještě poplatky ve výši 250 NOK (za automobil a motorku) nebo 50 NOK (za ostatní vozidla). Přehled sazeb pro jednotlivé druhy vozidel je uveden v tabulce 3.

Tab. 3 Výše roční daně z vlastnictví motorového vozidla v roce 2015 (Vegvesen.no, 2015)

Vozidlo s max. přípustnou hmotností do 7,5t	3 060 NOK
Vozidlo s max. přípustnou hmotností do 7,5t, nafta bez filtru částic	3 565 NOK
Karavany s hmotností více než 350 kg	1 875 NOK
Elektromobily, veteránská vozidla, mopedy, traktory, taxi atd.	435 NOK

Mezi lety 1993 – 2012 muselo mít každé auto vylepenou ověřovací samolepku, která dokazovala, že vozidlo mělo zaplacenou roční poplatky a daně, pojištění a prošlo STK a emisní zkouškou. Součástí samolepky bylo registrační číslo vozidla v podobě čárového kódu a barva se měnila v tříletém cyklu každý rok (červená, modrá, žlutá). Od května 2012 tato

povinnost zanikla a policie nyní spoléhá na automatické rozpoznávací systémy, které vyfotografují registrační značku a identifikují evidenční číslo pomocí optického rozpoznávání znaků a zkontroluje stav vozu ve své databázi. (Aftenposten.no, 2012)

2.6 Daň z nápojových obalů

Daň z nápojových obalů je zakotvena v Zákoně o kontrole produktů (Product Control Act z roku 1974). V roce 1993 byly přijaty nové předpisy, přičemž výše sazby je určena návratností obalů (opětovné použití, recyklace). Nižší míra návratnosti znamená vyšší daň, je-li návratnost vyšší než 95 %, jsou tyto obaly od daně osvobozeny. Spalování s využitím takto vyrobené energie je přijímáno jako forma recyklace pouze v případech, kdy není možné opětovné použití a recyklace obalu. V roce 1994 byla zavedena daň 0,7 NOK na všechny jednorázové nápojové obaly. Členové Norsk Glassgjenvinning AS (Norská společnost na recyklaci skla) platí dobrovolný recyklační poplatek za každou skleněnou nádobu, kterou prodávají (0,06 – 0,15 NOK). Sklo se sbírá do speciálních nádob a recykluje se na jednom centrálním místě, díky čemuž členové dostanou zpět 75 % poplatku. Od daně jsou osvobozeny obaly, které se znovu plní, pokud se dostanou k návratnosti 95 %. Výše dobrovolné zálohy je stanovena odvětvím průmyslu a státním úřadem pro znečištění. (Bottlebill.org, 2008)

Na každý nápojový obal (pivo, sycené nápoje, víno, likéry a nesycené nápoje) je uvalena vratná záloha, která má omezit znečištění a plýtvání. Do těchto obalů se nezahrnují obaly z mléka a mléčných výrobků, zeleninových šťáv a vody. (Bottlebill.org, 2008)

- Do objemu 0,5 l je výše vratné zálohy 1 NOK
- Nad objem 0,5 l je výše vratné zálohy 2,5 NOK

Na jednorázový obal je uvalena daň ve výši 0,7 NOK, na pivo a nealkoholické nápoje je navíc připočítán poplatek ve výši 48 øre (1 NOK = 100 øre) a na nesycené nápoje poplatek 4 øre.

Tento systém je velmi úspěšný, návratnost většiny obalů je vysoká:

- Vína a likéry – 98 %
- Pivo – 98 %
- Nealkoholické nápoje – 60 %

Příjmy z daní z jednorázových obalů ukazuje tabulka 4.

Tab. 4 Příjmy z daní z jednorázových obalů v mil. NOK v roce 2007 (Zdroj: Næss a Smith (2009, s. 22))

Daň z plastových obalů	86
Daň z kovových obalů	103
Daň ze skleněných obalů	50
Daň z papírových obalů	243

2.7 Ostatní daně

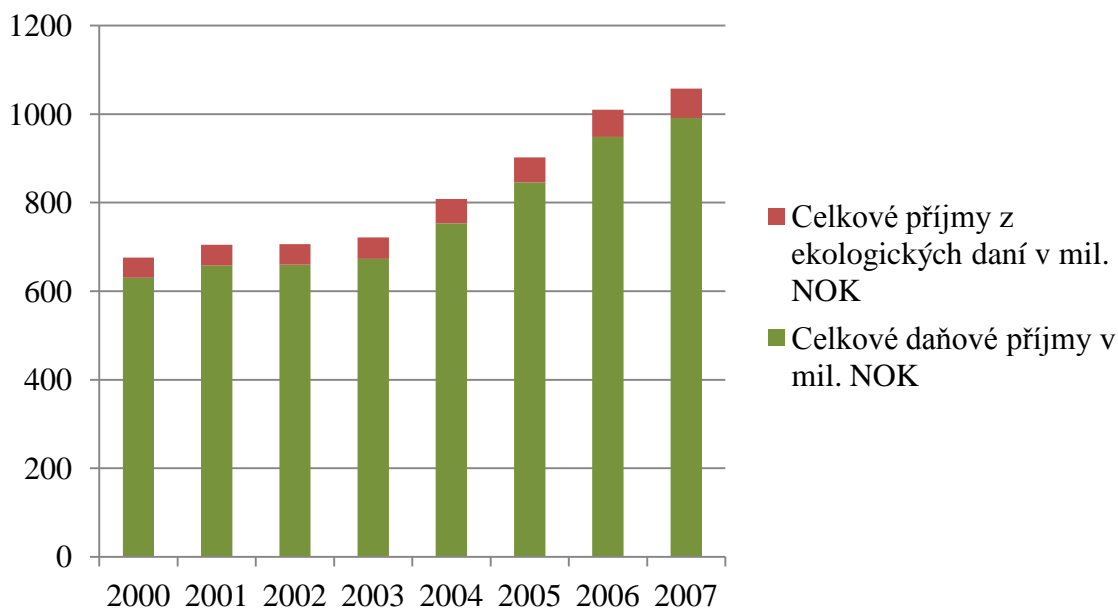
Příjem z nemovitostí situovaných na norském území je vždy zdaněn v Norsku. Dědické daně jsou také progresivní a závisí na výšce samotného dědictví. Nejdůležitější spotřební daně z pohledu příjmů do státního rozpočtu jsou daně z alkoholických nápojů, tabákových výrobků, registrační daň z motorových vozidel a kolkovné. (Biatec, 2013, s. 3 a Businessinfo, 2014)

2.8 Ekologické daně a daňová reforma v Norsku

Norsko má dlouholeté zkušenosti s daněmi v oblasti životního prostředí. Daně byly zavedeny ke snížení ekologicky škodlivých emisí vypouštěných do vzduchu a vody a ke snížení množství odpadu. Už v roce 1931 představilo Norsko daň z benzínu. První daň, která měla environmentální účel, byla daň z obsahu síry v minerálních olejích v roce 1971. Nicméně širší využití ekologických daní bylo vidět až od konce osmdesátých a začátkem devadesátých let. Daň z minerálních hnojiv, pesticidů a mazacího oleje byly zavedeny v roce 1988. Uhlíková daň z benzínu, motorové nafty a minerálních olejů byla zavedena v roce 1991, zatímco daň z obsahu síry v minerálních olejích byla podstatně zvýšena. Od počátku 90. let hrají daňové nástroje důležitou roli při pobídkách k čistší produkci a spotřebě, i když regulace zůstala hlavním politickým nástrojem k omezování vzniku škod na životním prostředí. Z příjmů do státního rozpočtu tvoří 4,2 % energetické a ekologické daně, což odpovídá 1,6 % HDP. Hlavní část těchto příjmů tvoří daně ze spotřeby energie. Úroveň “zeleného” zdanění je tak jedna z nejvyšších v zemích OECD (Ministry of Finance, 2007).

V Norsku tvoří hlavní výnosy z ekologických daní zejména daně z používání a z nákupu vozidel a z využívání energetických produktů. V roce 2006 byli příjmy z těchto daní ve výši 96 % z celkových vybraných ekologických daní. Podíl daní ze znečišťování se oproti roku 1991 ztrojnásobil především v důsledku zavedení daně na konečnou úpravu

odpadů (1999). Nicméně tyto daně činí pouze 3,4 % z celku vybraných ekologických daní. Mírná, ale trvalá změna ve vztahu mezi příjmy z různých typů ekologických daní byla pozorována od roku 1991. V grafu 4 je zachycen podíl ekologických daní na celkových daňových příjmech státu v tisících NOK, v průběhu let tento podíl mírně klesá ze 7,2 % na 6,5 % v roce 2007.

Graf 2 Podíl ekologických daní na celkových příjmech Norska v letech 2000 – 2007

(Zdroj: dle Næss a Smith (2009, s. 7) – vlastní zpracování)

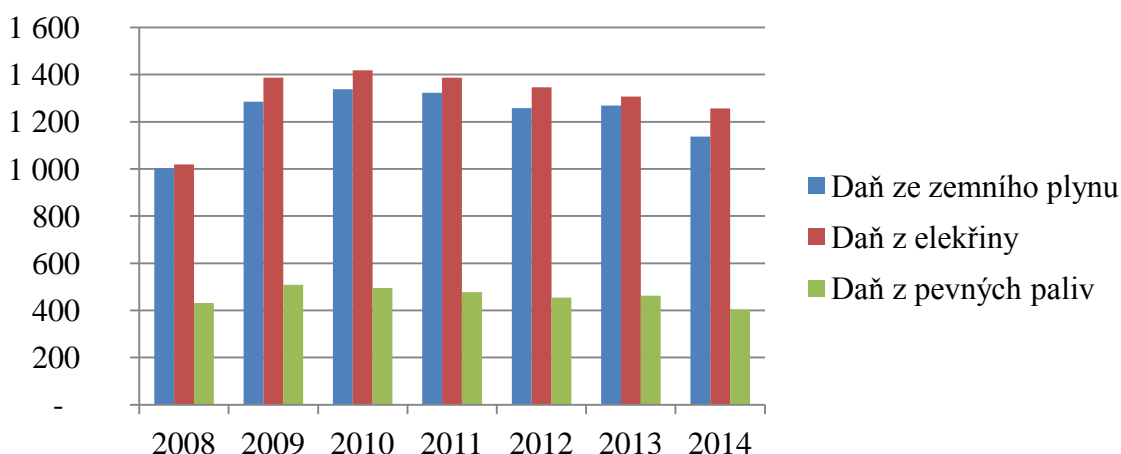
II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ENERGETICKÉ DANĚ

Energetické daně (Energy taxes) zahrnují daně z energetických produktů využívaných jak pro dopravu (benzín, nafta), tak pro jiné účely (topné oleje, zemní plyn, uhlí a elektřina). Daně z oxidu uhličitého jsou řazeny mezi energetické daně, spíše než mezi daně ze znečištění, z několika důvodů. Často bývají spojovány s ostatními energetickými daněmi a nejsou odděleny ani v národních účtech. (Næss a Smith, 2009, s. 4-5)

3.1 České energetické daně

Mezi energetické daně se v České republice řadí daně ze zemního plynu, elektřiny a pevných paliv, které jsou upraveny zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Příjmy těchto daní putují do státního rozpočtu. V následujícím grafu je patrný postupný pokles inkasa daně ze zemního plynu a z elektřiny od roku 2010, což může ukazovat na snížení spotřeby daných komodit.

Graf 3 Výnosy z ekologických daní od roku 2008 v mil. CZK (Zdroj: Celní správa, c2009 – vlastní zpracování)

V České republice není zavedena daň z emisí CO₂. Bylo zvažováno její zavedení transformací poplatků za znečišťování ovzduší na emisní daň, ale v souvislosti s revizí směrnice 2003/96/ES se od tohoto záměru dočasně upustilo a čeká se na vydání nové revidované směrnice.

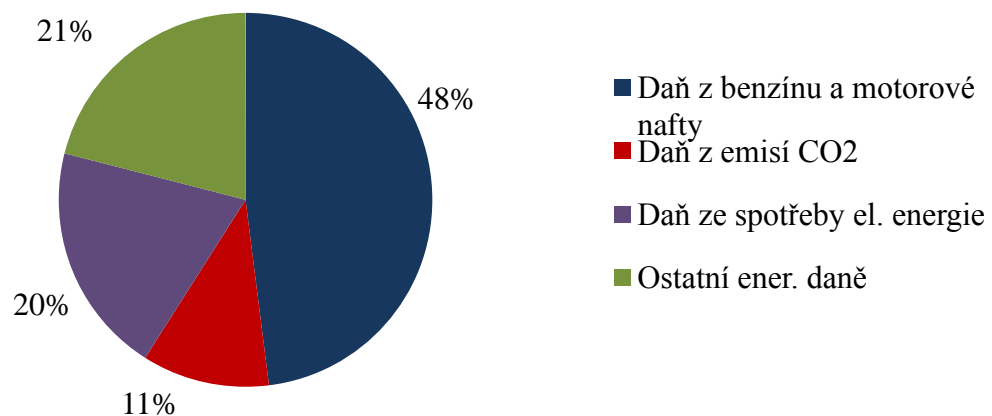
Cenu elektřiny ovlivňuje kromě vlády (daň z el. energie a DPH) také Energetický regulační úřad (poplatek za distribuci, za jistič, systémové služby, za činnost zúčtování OTE, poplatek na podporované zdroje). Kromě poplatku za distribuci a jistič, které inkasuje distributor

elektřiny, jdou ostatní poplatky nepřímo zpět státu do jím vlastněných akciových společností OTE a.s. (operátor trhu s elektřinou) a ČEPS a.s. (česká přenosová soustava).

„Saldo vývozu a dovozu elektřiny do zahraničí v roce 2013 činilo – 19,4 %. Převažující vývoz představuje ve vztahu k životnímu prostředí negativní jev, neboť emise z výroby vyvezené elektřiny vznikají na území ČR. Emise CO₂ ze spalování uhlí ve stacionárních zdrojích se na celkových emisích podílely 42,8 %. Vývoj emisí z energetického průmyslu, který zaujímá největší podíl na celkových emisích, byl ovlivněn skladbou palivoenergetické základny ČR s významným podílem uhlí a nadále vysokým, i když zvolna klesajícím podílem parních elektráren na výrobě elektřiny (59,0 % v roce 2012), kde z hnědého uhlí pochází cca 75 % vyrobené elektřiny. Dlouhodobý trend emisí z tohoto sektoru byl proto v období 1990–2012 stagnující.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2013)

3.2 Norské energetické daně

Mezi energetické daně se v Norsku řadí zejména daně z benzínu a motorové nafty, daň z emisí CO₂ a daň ze spotřeby elektrické energie. Procentuální zastoupení v celkových příjmech z energetických daní je patrné z grafu 5. V ostatních energetických daních je zastoupena daň z emisí NO_x, z CO₂ (v minerálních olejích), ze síry (v minerálních olejích) a daň z minerálních olejů.

Graf 4 Rozdělení příjmů z energetických daní v roce 2007 (Zdroj: Næss a Smith, 2009, s. 8) – vlastní zpracování)

Do roku 2001 se platby z energetických daní postupně zvyšovaly, ale v roce 2002 klesly o téměř 7 %. Od tohoto roku se opět postupně zvyšují z důvodu zvýšení plateb za daně z motorové nafty. (Næss a Smith, 2009, s. 12)

Benzín a motorová nafta jsou v Norsku mimo daně z benzínu a motorové nafty zdaněny (sazby pro rok 2015 jsou uvedeny v tabulce 5) ještě daní z emisí CO₂ a daní z přidané hodnoty. Cena jednoho litru benzínu byla v dubnu 2015 15,51 NOK ($\approx$ 48,70 CZK) a jeden litr nafty stál 14, 13 NOK ($\approx$ 44,36 CZK).

Tab. 5 Sazby daní z benzínu, motorové nafty a bionafty v roce 2015 (Norwegian Ministry of Finance, 2015)

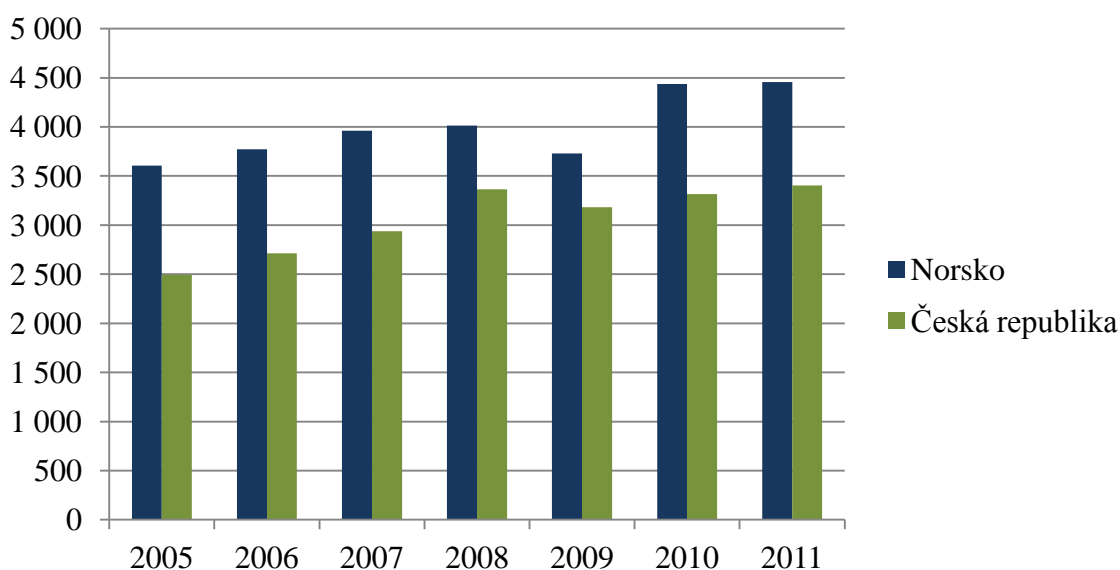
Daň z benzínu	4,87 NOK $\approx$ 15,29 CZK
Daň z motorové nafty	3,82 NOK $\approx$ 11,99 CZK
Daň z bionafty	1,91 NOK $\approx$ 5,99 CZK

Sazba daně z elektrické energie činí v Norsku 0,1365 NOK/kWh, tj. 136,5 NOK/MWh ($\approx$ 428,61 CZK/MWh). Výjimku tvoří některé obce, domácnosti a podniky v severní části Norska, které jsou této daně zproštěny. Stejně jako na benzín či naftu, je i na elektrickou energii uvalena daň z přidané hodnoty ve výši 25 %.

3.3 Srovnání a doporučení pro Českou republiku

V obou zemích je skladba energetických daní podobná. Hlavní výnosy plynou z daní z benzínu a motorové nafty a daň ze spotřeby elektrické energie. Významnou část norského příjmu z těchto daní tvoří i daň z CO₂ (11 %), která nemá obdobnou alternativu v daňovém systému České republiky.

Porovnání celkových příjmů z energetických daní je patrné z grafu 5, vyšší příjmy v Norsku jsou způsobeny právě daní z CO₂ a také obecně vyššími sazbami ostatních energetických daní.

Graf 5 Příjmy z energetických daní v letech 2005 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)

Detailně lze porovnat například daň z benzínu. Jeden litr benzínu v dubnu 2015 stál v České republice průměrně 31,30 CZK. Z této částky připadá 12,84 CZK na spotřební daň a 5,40 CZK na DPH. Výsledná cena benzínu bez daní je 16,91 CZK. Do státního rozpočtu tedy z každého litru putuje 41 % ceny benzínu.

V Norsku stál litr benzínu v přepočtu 48,70 CZK. Daň z benzínu tvoří 15,29 CZK, DPH 8,37 CZK a daň z CO₂ 2,98 CZK. Výsledná cena benzínu bez daní je 15,23 CZK. Do norského státního rozpočtu jde z každého litru benzínu 63 % z jeho konečné ceny.

Podle norského statistického úřadu byla v roce 2014 průměrná měsíční mzda 132 822 CZK, benzín je tak i přes svou vyšší cenu pro norského občana s průměrnou mzdou pětikrát nižší než pro průměrného občana ČR. Vzhledem k rozdělení vozového parku (detailně rozděleno v kapitole 4: Daně související s dopravou) navrhuji zachovat stávající sazby daní z minerálních olejů.

Daně z pevných paliv nejsou porovnány, protože v Norském daňovém systému tato daň není.

Větší rozdíly mezi oběma zeměmi lze nalézt u daně z elektrické energie. Podle serveru cenyenergie.cz a norského statistického úřadu je rozdělení ceny el. energie u průměrné domácnosti následující.

Tab. 6 Rozdělení konečné ceny elektřiny (Zdroj: Vlastní zpracování)

	Česká republika	Norsko
Tržní cena elektřiny	30 %	37,25 %
Poplatky	52,4 %, z toho 40 % poplatky distributorům elektřiny	30,55 % (soukromé společnosti vlastníci distribuční sítě)
Daň	17,6 %	32,12 %

Cena za jednu odebranou MWh elektrické energie je v ČR asi 4 832 CZK a v Norsku 2 673 CZK, přičemž státu na daních připadá v obou zemích zhruba 800 CZK/MWh.

Zatímco v Norsku je konečná cena elektřiny rozdělená pouze na 4 složky – tržní cena, poplatek za distribuční síť, daň z elektřiny a DPH – v České republice je to složek osm – tržní cena elektřiny, poplatek za distribuci, poplatek za jistič, příspěvek na podporované zdroje, poplatek za systémové služby, poplatek za činnost zúčtování OTE, DPH a daň z elektřiny. V konečném důsledku tak českému státu i přes nižší daň z elektřiny než v Norsku připadne stejné procento z celkové ceny elektřiny jako v Norsku.

Tento téměř dvojnásobný rozdíl cen je dán zejména geografickou polohou Norska. Podle serveru nazeleno.cz (© 2008a) vyrábí Norsko 99 % své elektřiny ve vodních elektrárnách. Téměř 150 z nich vlastní státní organizace Statkraft. Tyto elektrárny ovlivňují velkou měrou i ovzduší. Produkce emisí z těchto elektráren je nulová a voda je také velmi flexibilní zdroj energie. Na druhou stranu i vodní elektrárny neblaze zasahují do přirozeného životního prostředí. Ovlivňují změny říčních toků, biodiverzitu řek a výskyt ryb. Norové se ovšem snaží tyto problémy řešit, budují rybí přechody, doplňují biotopy a začínají se prosazovat spíše menší projekty, které tolik nezasahují do životního prostředí. Budoucnost vidí i ve stále populárnějších osmotických elektrárnách. Ty fungují tak, že je do dvou sousedních nádrží čerpána sladká a slaná voda, sladká voda má tendenci vyrovnat rozdíl soli a proudí přes membránu do nádrže se slanou vodou. Zde stoupá tlak a ten pak roztáčí turbínu. Mimo těchto elektráren fungují v Norsku velké i malé větrné elektrárny, které uspokojí potřebu asi 37tis. domácností, přičemž průměrná domácnost spotřebuje ročně až 35 000 kWh elektrické energie.

Vzhledem k poloze České republiky a chybějící husté říční síti se vodní energie podílí na celkové výrobě elektřiny asi z 3 %. (nazeleno.cz, © 200b)

Zároveň mají u nás vodní elektrárny největší podíl ze všech obnovitelných zdrojů energie. Nevýhody těchto elektráren jsou zejména v budování přehradních nádrží, což vyžaduje zatopení velké části území a změnu krajinného rázu i ekosystémů. Malé vodní elektrárny se potýkají i se závislostí na stabilním průtoku vody.

Česká republika splnila cíl Evropské unie, kdy měly obnovitelné zdroje energie tvořit do roku 2020 min. 13 % celkové spotřeby elektřiny. Tuto hranici překročila již v roce 2013, ale to jen díky špatnému nastavení zákona, kdy náklady na fotovoltaiku klesaly, zatímco státní podpora zůstávala vysoká. Toto odvětví tak financuje nejen stát, ale každý konečný spotřebitel v Příspěvku na podporované zdroje (až 10 % z celkové ceny elektřiny).

Obdobné problémy jsou v České republice u dalšího významného obnovitelného zdroje – biomasy. Ta je nejvíce vhodná pro kombinovanou výrobu tepla a elektrické energie. Díky vysokým dotacím z Evropské unie i státního rozpočtu se tuzemští zemědělci zaměřili na pěstování energetických plodin, čímž se snižuje kvalita i rozloha zemědělské půdy. Biomasa je velmi objemné palivo, jehož pěstování je efektivní v okruhu 50 km od místa využití. Elektrárny a teplárny pak podobně jako u klasických uhelných elektráren zvýší v dané lokalitě provoz, hluk i popílek v ovzduší. Je proto nutné, vhodné lokality k umístění těchto elektráren hledat a předejít tak případným problémům.

Z britské studie The Energy Challenge (HM Government, 2006) vyplynulo, že nejnižší emise CO₂, za celou životnost energetických surovin vyprodukují jaderné elektrárny (po započtení emisí vyprodukovaných při stavbě jaderné elektrárny, při těžbě a zpracování uranové rudy apod.). Jaderná elektrárna vyrábí obrovské množství elektrické energie, po přepočtení na vyrobenou kWh tak vycházejí celkové emise CO₂ nižší, než je tomu u „ekologických“ elektráren.

Vzhledem k rozdílné geografické struktuře České republiky a Norska vyplynulo z tohoto srovnání doporučení ke snížení státní podpory v oblasti solárních elektráren a snížení poplatku na podporu výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů. Pokud by zároveň došlo k navýšení daně z elektrické energie, odvody státu od koncového odběratele by zůstaly na stejné výši a příjmy by byly odváděny přímo do státního rozpočtu.

4 DANĚ SOUVISEJÍCÍ S DOPRAVOU

Tato skupina daní se vztahuje k vlastnictví a používání motorových vozidel (včetně např. letadel) a služeb souvisejících s dopravou. Tyto daně mohou být jednorázově, vztahující se na dovoz a prodej zařízení nebo opakované jako například roční silniční daň. Daně z benzínu, nafty a jiných pohonných hmot jsou zahrnuty v energetických daních. (Naess a Smith, 2009, s. 4-5)

Doprava ovlivňuje nejen ekosystémy, ale i lidské zdraví, zejména díky provozu na pozemních komunikacích – hluková i emisní zátěž. Intenzita dopravy stoupá s hustotou osídlení dané oblasti. Ekosystémy jsou pak poškozovány sekundárními znečišťujícími látkami (oxidy dusíku a VOC), záborem zemědělské i lesní půdy na budování dopravní infrastruktury apod. (Ministerstvo životního prostředí, 2013)

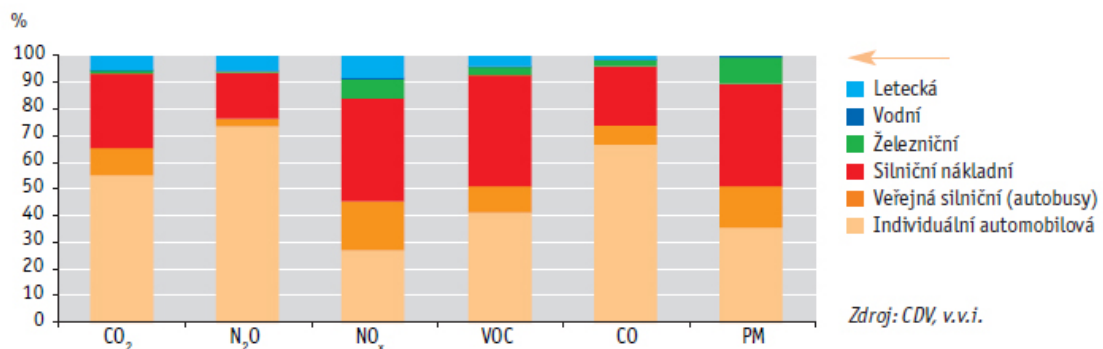
4.1 Daně související s dopravou v České republice

Daně související s dopravou zahrnují daň silniční, kterou upravuje zákon č. 16/1993 Sb., poplatek za používání dálnic a mýtné jsou upraveny nařízením vlády č. 484/2006 Sb., o výši časových poplatků a o výši sazeb mýtného za užívání určených pozemních komunikací a vyhláškou č. 527/2006 Sb., o užívání zpoplatněných pozemních komunikací. Všechny tyto daně a poplatky se stávají příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury. Poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovlaků řeší §37 odst. e zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Příjmy z tohoto poplatku jsou zároveň příjmem Státního fondu životního prostředí.

„Počet registrovaných osobních i nákladních automobilů splňujících vyšší emisní normy EURO IV a V stoupá. Novější vozidla s vyššími emisními standardy mají navíc největší zastoupení v dynamické struktuře vozového parku (vozidel v reálném provozu na komunikacích), jehož průměrné stáří je pro osobní automobily 8,5 roku. Tato skutečnost dává předpoklad k dalšímu snižování emisí ze silniční dopravy. Registrace nových osobních automobilů se v roce 2012 se i přes ekonomickou recesi udržely v roce 2012 na hodnotách roku 2011 a od roku 2005 setrvale stoupají. Stáří vozového parku registrovaných motorových vozidel v ČR je velmi vysoké a jeho obnova je nedostatečná. Počet z registru vyřazených a zlikvidovaných osobních automobilů poklesl v období 2009–2012 o 39,2 %, při pokračování tempa vyřazování vozidel z roku 2012 by všechny osobní automobily aktuálně starší než 10 let byly vyřazeny až za zhruba 17 let. Pozice alternativních paliv a poho-

nů ve vozovém parku motorových vozidel v ČR je okrajová a bez významnějšího pozitivního vývoje.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2013).

Na obrázku 2 je znázorněna skladba emisí dle druhů dopravy v roce 2013. Je z něj patrné, že největší podíl na produkci emisí má v ČR osobní a nákladní doprava.

Obr. 2 Skladba emisí dle druhů dopravy (Zdroj: Ministerstvo životního prostředí, 2013)

V České republice sice dochází k poklesu počtu vozidel, nesplňujících žádnou z norem EURO (méně než 10 %) s čímž souvisí i klesající emise znečišťujících látek z dopravy (od roku 2007), průměrný věk automobilů je ale 14,2 let a tento trend je rostoucí. Více než 2,7 mil. vozidel je starších 10 let a tato vozidla jsou emisně i energeticky náročnější než vozidla nová. (Ministerstvo životního prostředí, 2013)

V současné době patří výdaje na dopravu 9,4 % v celkové spotřebě domácností, což je i přes rozdílné cenové hladiny o 4 % méně než činí průměr ve státech Evropské unie. Obecně také platí, že novější auto (ze stejné kategorie) má zpravidla nižší spotřebu a plní novější emisní normy, což v konečném důsledku znamená nižší zátěž pro životní prostředí i pro obyvatele a jejich výdaje. Z výpočtů Ing. Zichy (auto.cz, 2012) vyplynulo, že jediný rozdíl mezi ojetým (cca 5 let starým) vozem a novým automobilem je ve vyšších pořizovacích nákladech, celkové náklady na vozidlo jsou ve výsledku srovnatelné.

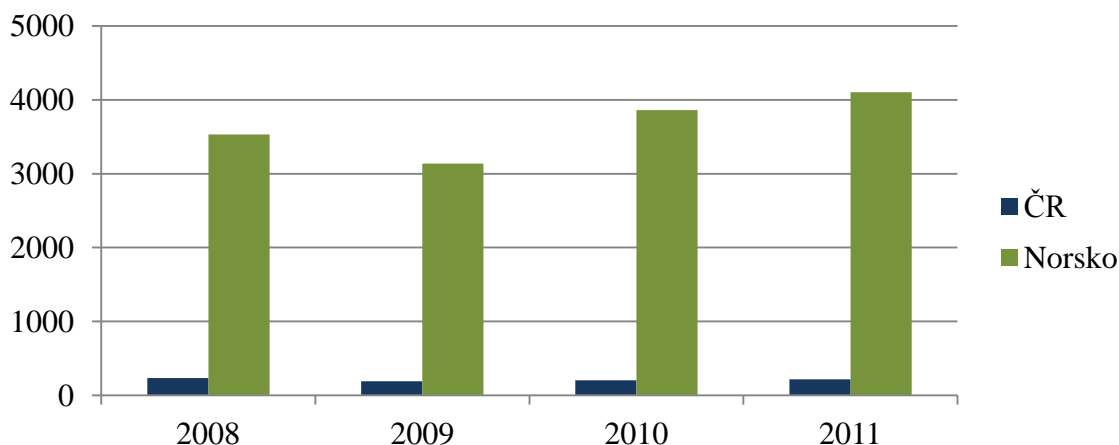
4.2 Norské daně související s dopravou

Tyto daně mají v Norsku především fiskální účel, ovšem jsou zařazeny mezi ekologické daně v důsledku mezinárodních definic. V posledních letech byl daňový základ na registrační dani a na roční silniční dani rozdělen na základě míry poškozování životního prostředí. Daně jsou rozděleny na základě množství produkovaných emisí daným vozidlem. V lednu 2007 byla registrační daň přepracována tak, aby byly ve výpočtech daně nahraze-

ny emise CO₂ objemem motoru. Hlavním cílem této změny bylo motivovat občany k nákupu vozidel s nízkými emisemi oxidu uhličitého. Přes 68 % příjmů z těchto daní pochází z registrační daně motorových vozidel. Zvýšení přepravních daní v letech 2004 a 2006 v kombinaci se zvýšeným zájmem o nákup vozidel, vedly k tomu, že více než 50 % celkových vybraných ekologických daní tvořily právě tyto dvě daně (Næss a Smith, 2009, s. 11).

4.3 Srovnání a doporučení pro Českou republiku

Celkové příjmy z daní souvisejících s dopravou jsou uvedeny v grafu 6. Velké rozdíly hodnot jsou způsobeny mimo jiné i silniční daní. I přesto, že v České republice bylo v roce 2014 registrováno asi 7,5 mil. vozidel vč. přípojných a v Norsku to bylo o 3 mil. vozidel méně, vybírá Norsko na daních z dopravy mnohokrát vyšší částky. Zatímco v ČR jsou zdaněna pouze motorová vozidla určená k podnikání (roční daň za osobní automobil se pohybuje od 1 200 CZK do 4 200 CZK), v Norsku podléhají zdanění všechna motorová vozidla. Roční poplatek se u osobních automobilů pohybuje ve výši 2 885 NOK $\approx$ 9 000 CZK (za auta na naftu bez filtru pevných částic pak 3 360 NOK).

Graf 6 Příjmy z daní souvisejících s dopravou letech 2008 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)

Do skupiny daní souvisejících s dopravou ovšem patří nejen příjmy z provozu motorových vozidel, ale například i z letadel a lodí, což je nutno brát v úvahu (např. Marine engine tax přinesla do norského rozpočtu v roce 2011 řádově 35 milionů dolarů). Tyto skutečnosti je nutno zahrnout i do hodnocení grafu 5, kdy se příjmy ČR jeví jako zlomkové. Podle Næss a Smithe (2009, s. 11) ovšem více než 50 % výnosů daní souvisejících s dopravou tvoří registrační poplatek za motorová vozidla a silniční daň.

Další výrazný rozdíl je také v registračním poplatku/dani z motorových vozidel. V České republice se za motocykly platí 300/500 CZK, za ostatní motorová vozidla pak 800 CZK, přičemž poplatek zahrnuje i cenu za registrační značku vozidla. V Norsku se cena liší dle normy hmotnosti, výkonu motoru v kW, emisí CO₂ a emisí NO_x, chybí-li informace o emisích, počítá se daň na základě objemu válců. Elektromobily jsou od registrační daně osvobozeny, hybridní automobily mají slevu na dani a automobily poháněné bioethanolem E85 mají slevu 10 000 NOK za automobil.

V této oblasti by proto bylo možno navrhnout ČR změnu v silniční dani, která vykazuje největší rozdíly mezi příjmy jednotlivých zemí. Její zavedení by se tak dotklo nejen obchodních korporací, které jsou do této kategorie již v současnosti zahrnuty, ale i ostatních vlastníků motorových vozidel. Za předpokladu odstupňování sazeb daně např. podle limitů škodlivin (normy EURO 1 - 6) by tato daň mohla přispět k rychlejší obnově zastaralého vozového parku v ČR a tím i ke zkvalitnění ovzduší, díky snížení vypouštěných emisí. Obdobně by bylo možno zavést odstupňovanou sazbu (dle EURO norem) registračního poplatku za motorová vozidla, což by občany motivovalo k nákupu vozidel s motory šetrnějšími k životnímu prostředí.

5 DANĚ ZE ZNEČIŠTĚNÍ

Tyto daně zahrnují daně z měřených nebo odhadovaných emisí vypouštěných do ovzduší a vody, z hluku a z nakládání s odpadem. Výjimku tvoří daně z oxidu uhličitého (viz. Kapitola 3: Energetické daně).

5.1 Daně a poplatky ze znečištění v České republice

V České republice neexistují žádné daně ze znečištění. Tuto oblast řeší systém poplatků, jejichž přehled je uveden v příloze PII. Od daní se liší svým rozpočtovým určením, jejich příjmy jdou většinou přímo obcím nebo různých typů státních fondů, které se zaměřují na nápravu škod na životním prostředí nebo na podporu ekologicky příznivých projektů formou půjček a dotací.

„I přes dlouhodobý pokles emisí znečišťujících látek se kvalita ovzduší na území ČR nezlepšuje, mezi nejvíce znečištěné kraje patří kraj Moravskoslezský. Opakovaně dochází k překračování imisního limitu pro suspendované částice, benzo(a)pyren a přízemní ozon. V dopravně zatížených lokalitách byl v roce 2013 překročen imisní limit pro NO₂. V roce 2013 byl rovněž překročen imisní limit pro arsen a kadmium. Oproti roku 2012 došlo v roce 2013 k navýšení počtu vyhlášených smogových situací z důvodu vysokých koncentrací PM10 a přízemního ozonu.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2013)

5.2 Daně ze znečištění v Norsku

V Norsku pocházejí příjmy z těchto daní zejména z daně z obalů (30,1 % v roce 2007) a z daně na konečnou úpravu odpadů (30,8 % v roce 2007). Daně ze znečištění obsahují seznam daní, které, pokud jde o celkové příjmy, jsou relativně nízké, ale které by mohly nadále hrát důležitou roli při snižování dopadů znečištění na životní prostředí (například jednorázové nápojové obaly). Největší nárůst, který byl způsoben výrazným zvýšením daně z obalů, zaznamenala tato skupina daní v roce 2006. (Næss a Smith, 2009, s. 11).

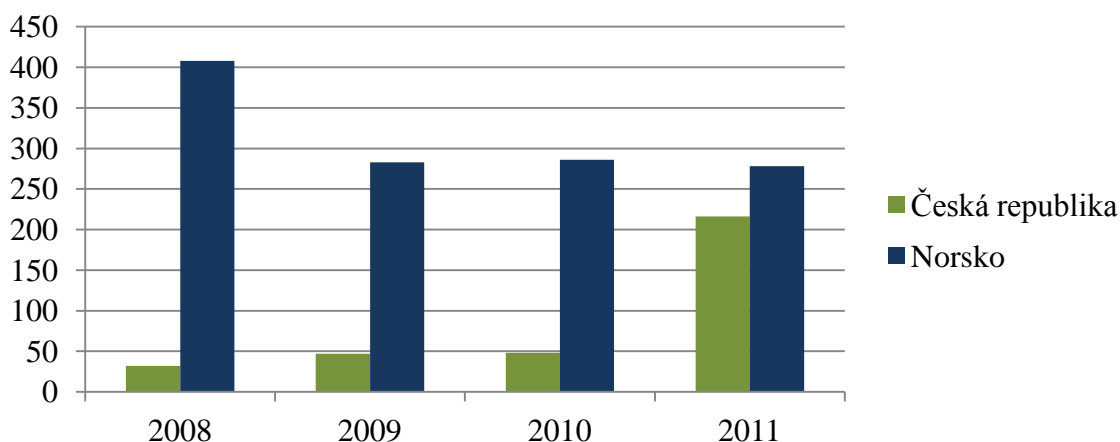
Norský daňový systém obsahuje daň z obalů na jedno použití a daň z nápojových obalů (mimo jiné i daň z obalů alkoholických výrobků). Funguje zde také model zálohování nejen skleněných lahví, ale i plechovek od nápojů. U daní z obalů na jedno použití jsou tyto rozděleny podle toho, z jakého materiálu jsou vyrobeny: plast, kov, sklo a papír. Podrobné rozdělení a princip těchto daní je uveden v kapitole 2.6 Daně ze znečištění.

5.3 Srovnání a návrhy pro Českou republiku

Z grafu 7 vidíme, že příjmy z těchto daní mají na rozdíl od ČR klesající tendenci. Pro srovnání v tabulce 7 můžeme vidět vývoj emisí skleníkových plynů v letech 2000 a 2010. Celková emise skleníkových plynů má v ČR na rozdíl od Norska sestupnou tendenci, ale je více než 2,5krát vyšší než produkce Norska. Je nutno brát v úvahu geografické a jiné faktory, jako například počet obyvatel. Naše země je 4x menší, ovšem s dvojnásobným počtem obyvatel než má Norsko. Z detailnějšího rozdělení vybraných skleníkových plynů vychází ČR lépe pouze v produkci fluoridu sírového, kde u obou zemí v průběhu deseti let došlo ke zdatnému poklesu. Tento plyn se v přírodě nevyskytuje, je tvořen pouze synteticky (např. použití v elektrotechnickém průmyslu) a má extrémně vysoký potenciál na působení globálního oteplování. Je více než pravděpodobné, že příjmy z poplatků na ochranu ovzduší se budou v České republice s postupujícími lety zvyšovat, neboť v zákonu č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší je určeno postupné zvyšování sazeb. Současná výše bude platit do roku 2016 a poté až do roku 2021 sazby velmi výrazně rostou.

Tab. 7 Srovnání vybraných emisí skleníkových plynů v letech 2000 a 2010, přepočteno na emise CO₂ (Zdroj: emissions.findthedata.org – vlastní zpracování)

	2000	2010	2000	2010
	ČR	ČR	Norsko	Norsko
Celkové emise skleníkových plynů	147,522	139,523	53,298	53,896
CO ₂	127,151	120,039	41,589	45,455
N ₂ O	7,87	7,645	4,48	3,068
CH ₄	12,088	10,29	4,738	4,346
SF ₆	142,00	16,20	934	74,8

Graf 7 Příjmy z daní ze znečištění v letech 2008 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)

V problematice daní ze znečištění by bylo možno navrhnout zavedení obalové daně. Norský daňový systém obsahuje daň z obalů na jedno použití a daň z nápojových obalů (mimo jiné i daň z obalů alkoholických výrobků). Funguje zde také model zálohování nejen skleněných lahví, ale i plechovek od nápojů.

U daní z obalů na jedno použití jsou tyto rozděleny podle toho, z jakého materiálu jsou vyrobeny: plast, kov, sklo a papír. Příjmy do norského rozpočtu jsou podrobně rozděleny v tabulce 3, přičemž s nejvyššími příjmy jasně převládají příjmy z daně z papírových obalů. Účelem těchto daní je předcházení vzniku odpadů z obalů (téměř polovina vyrobených PET lahví v ČR končí na skládce), případně snížení konzumace alkoholických nápojů. Podrobný vývoj příjmů z těchto daní je vidět v grafu 7. Z něj je také patrný stále se zvyšující objem peněžních prostředků, který z těchto daní plyne do norského státního rozpočtu. Stoupající trend je způsoben zvyšující se spotřebou zdaněného zboží i změnami sazeb daně.

Pokud by se daň v ČR platila pouze z nových obalů, posílilo by to nové vývojové trendy v oblasti efektivnějšího využívání recyklovaných obalů i v oblasti snižování hmotnosti a objemu obalů. Podle Němcové a Koteckého (2008, s. 13), snižování obalových materiálů by mělo být vládní prioritou, a pokud to nejde, pak je nutné v co největší míře výrobky recyklovat, energeticky využívat a co nejméně skládkovat. Dále přišli s propracovaným návrhem obalové daně po vzoru Dánska. Podobně jako v Norsku i zde je daň vybírána pouze z nových obalů, což podporuje opětovné používání a redukuje množství odpadu. Různé výše zdanění motivují výrobce k upřednostňování méně škodlivých surovin (papír místo plastu apod.).

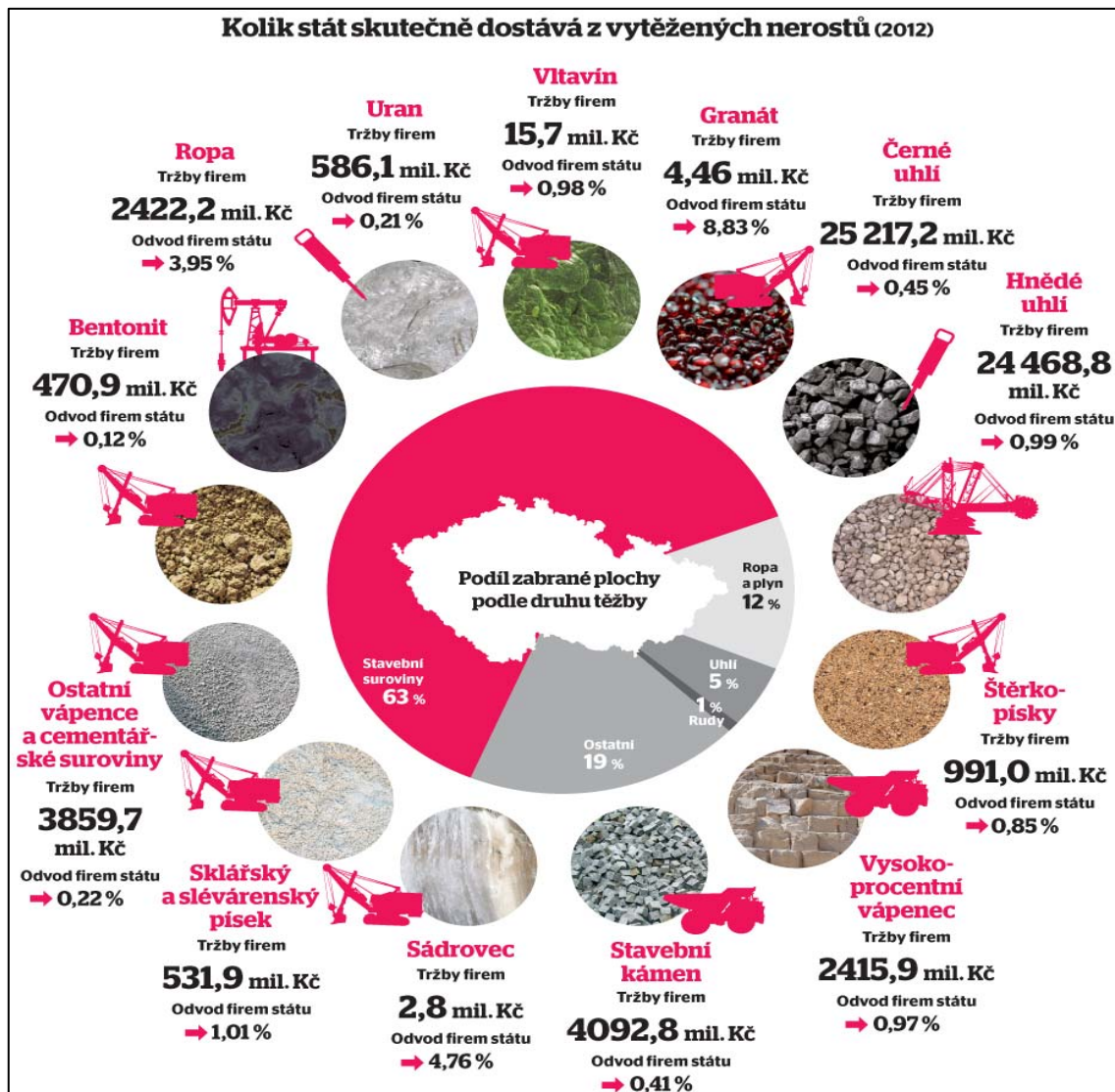
6 DANĚ Z TĚŽBY PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ

Daně z těžby přírodních zdrojů jsou daně ze všech přírodních zdrojů s výjimkou daně z ropy a zemního plynu. V souvislosti s těmito daněmi můžeme narazit na několik problémů. Existují rozdílné názory na to, zda je těžba surovin škodlivá pro životní prostředí, i když panuje všeobecná shoda, že tato těžba může vést k problémům v oblastech životního prostředí, jako například ke znečištění a erozi půdy. (Næss a Smith, 2009, s. 4-5)

6.1 Poplatky z těžby přírodních zdrojů v České republice

Česká republika je ze zákona majitelem veškerého hnědého i černého uhlí, ropy, zemního plynu, ale i písku, jílu, kaolinu, vápence a řady dalších takzvaných vyhrazených nerostů, jež se v České republice těží. Těžba nerostných surovin je předmětem dvou poplatků – úhrada za vydobyté nerosty a úhrada z dobývacího prostoru. Příjmy z vydobytých nerostů se dělí na jednu čtvrtinu pro stát a tři čtvrtiny pro obce, na jejímž území se těžba provádí. Podle Břešťana (2014) tak obcím připadlo 447 mil. korun (detailní rozdělení je uvedeno v obrázku 3). Celkové tržby těchto společností však byly 71 mld. Kč. Výše sazeb za vydobyté nerosty zůstala na podobné výši jako před rokem 1989, kdy byly všechny doly státní. S jejich přechodem do soukromého vlastnictví měly být tyto sazby zvýšeny, ale zůstaly nadále velmi nízké, díky čemuž stát přichází o miliardy korun ročně. Přehled sazeb úhrad za vydobyté nerosty a způsob úhrady je uveden v příloze PII.

V současné době je projednávána změna horního zákona českým parlamentem. Podle návrhu novely by mělo z vybraných poplatků jít obcím pouze 33 % a zbylých 67 % do státního rozpočtu. S touto úpravou však nesouhlasí Svaz měst a obcí. Zároveň je navrženo téměř dvojnásobné zvýšení sazeb úhrad z vydobytých nerostů, čímž by zůstala zachována současná výše příjmů do rozpočtu obcí. Nově se výše těžebních poplatků nebude určovat horním zákonem, ale vládním nařízením. Upraven by měl být také vzorec, na jehož základě se bude tato úhrada počítat (současný vzorec je uveden v příloze 3), jako součin množství vytěženého nerostu a sazby pro jednotlivé druhy nerostu. Novela počítá i se zvýšením úhrady z dobývacích prostor s povolenou těžbou na 1000 CZK/ha ročně. Příjem z těchto úhrad zůstává v plném rozsahu obcím, stejně jako v současnosti. Již dvacet let je přítom tento poplatek ve výši 100 CZK/ha. K navrhovaným změnám má připomínky zejména Těžební unie. Nesouhlasí zejména se změnou stávající metodiky výpočtu úhrad a změnou výše poplatků. (Karásek, 2015)

Obr. 3 Příjmy těžebních společností a jejich odvody státu (Zdroj: Břešťan, 2014)

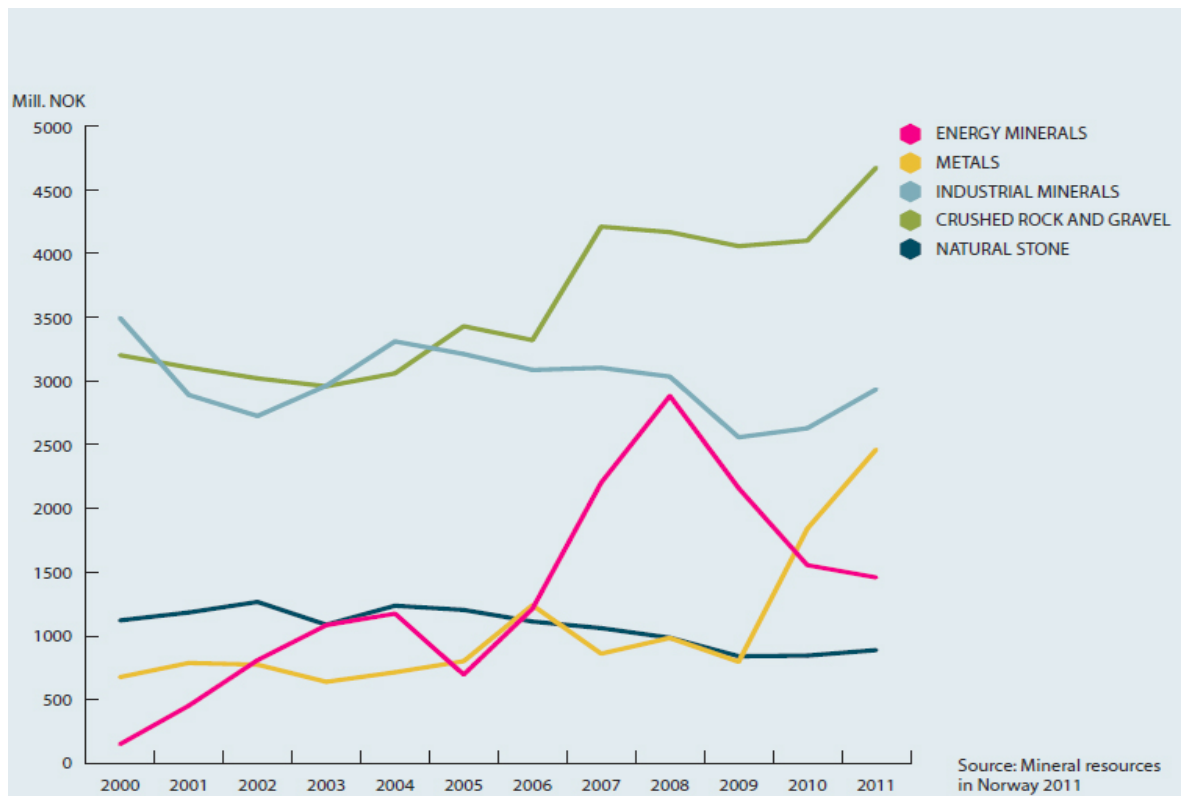
6.2 Norské poplatky související s těžbou přírodních zdrojů

Tato kategorie v Norsku neobsahuje žádné daně, protože nejdůležitější daně z minerálních olejů a zemního plynu jsou zařazeny mezi daně energetické. Mezi daně z těžby přírodních zdrojů lze přiřadit poplatek za oblast (area fee). Tento poplatek je politickým nástrojem určeným ke zvýšení aktivity v dané oblasti. Žádný poplatek se neplatí, pokud v oblasti probíhá pouze aktivní průzkum. Od 1. ledna 2007 se tyto poplatky zvýšily, za první rok těžby zaplatí společnost 30 000 NOK/km², druhý rok 60 000 NOK/km² a třetí a další léta 120 000 NOK/km². Osvobození od poplatku může společnost dosáhnout předložením Plánu pro rozvoj a provoz, tzv. PDO (Plan for development and operation). Nicméně tato výjimka se vztahuje pouze na plochy, které byly v PDO popsány, po dobu 2 let. (Norway, 2013, s. 76).

V roce 2008 se tři průmyslová sdružení – Asociace norských dolů (BIL), Federace norského kamenného průmyslu (SIL) a Asociace producentů agregátů (PGL) – sloučili do jedné organizace Norsk Bergindustry (Norský těžební průmysl), kde spojili své síly na podporu zájmů všech svých členů. V těžebním průmyslu je v Norsku zaměstnáno více než 6 000 pracovníků a je tak významným průmyslem v mnoha regionech. Tato organizace dobře spolupracuje i s norskou vládou. (Norskbergindustry.no, 2009)

Těžba nerostných surovin přináší do státního rozpočtu peníze v podobě daní a poplatků stejně jako v ostatních průmyslových odvětvích. Obce mohou těžebním společnostem mimo jiné stanovit navíc i daně z majetku. Obce (resp. stavební úřady) mají také právo posoudit, zda bude daně společnosti žádající o těžbu na daném území přiděleno povolení. Při tomto posuzování bere v úvahu případné negativní vlivy (znečištění, hluk apod.) a dopad povolení těžby na životní prostředí. Na druhé straně je důležité zvážit i vytváření hodnot průmyslovým rozvojem země, pracovních míst i daňových výnosů.

Zvláštní poplatky za průzkum a těžbu nerostných surovin jsou stanoveny v zákonu o nerostných surovinách. Ti, kdo provádějí na základě povolení průzkum nebo těžební práce na území patřící státu, platí za toto povolení pravidelný roční poplatek. Pokud nerostné suroviny těží, platí další poplatek ve výši 0,5 % z prodejní hodnoty majiteli půdy. Pokud půda patří státu, platí poplatek o 0,25 % vyšší. Na obrázku 4 jsou znázorněny hodnoty vytěžených nerostných surovin v milionech norských korun. Vzhledem k hodnotě vytěžených nerostů jde na výše uvedené poplatky (státu, potažmo vlastníkovu půdy) ročně více než 61 mil. NOK. (Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2013, s. 55 a 65)

Obr. 4 Hodnota vytěžených nerostných surovin v Norsku mezi lety 200 a 2011 (Zdroj: Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2013, s. 22)

6.3 Srovnání a doporučení pro Českou republiku

V oblasti těžby nerostných surovin je systém poplatků v České republice i v Norsku velmi podobný. Úhrada z dobývacího prostoru je podobná jako norský *area fee*. Pro srovnání je v tabulce přepočítán tento poplatek na české koruny. Je patrné, že současná výše úhrady je velmi nízká, navrhovaná novela zákona se tak snaží tento stav změnit, ačkoli i přes desetinásobné zvýšení úhrady zůstáváme (po třetím roce těžby) na čtvrtině výše *area fee* v Norsku. Na rozdíl od norského *area fee* jde ale celý příjem přímo do rozpočtu obce, na jejímž území se těžba provádí, nikoli vlastníkovu půdy jako v Norsku.

Tab. 8 Srovnání úhrady z dobývacího prostoru a poplatku z těžební oblasti (area fee)
(Zdroj: Vlastní zpracování)

	Norsko	ČR – současný stav	ČR – navrhovaná novela zákona
1. rok	300 NOK/ha ≈ 950 CZK/ha	100 CZK/ha	1 000 CZK/ha
2. rok	600 NOK/ha ≈ 1 900 CZK/ha	100 CZK/ha	1 000 CZK/ha
3. rok a další roky	1 200 NOK/ha ≈ 3 800 CZK/ha	100 CZK/ha	1 000 CZK/ha

System úhrady za vydobyté nerosty je v České republice velmi propracovaný, nicméně také velmi nepřehledný a nabízí mnoho způsobů, jakým si mohou těžební společnosti tuto úhradu snížit. Norský systém poplatku za vytěžené nerosty je oproti tomu velmi jednoduchý (0,5 % prodejní hodnoty vytěženého nerostu připadá majiteli půdy; 0,75 % pokud je půda státní) a nenabízí tak možnosti, jak tento poplatek nákladově a účelově snižovat. Navrhovaná novela horního zákona se tomuto systému přibližuje, a pokud by vstoupila v platnost, zvýšily by se příjmy do státního rozpočtu i do rozpočtů obcí. Na rozdíl od Norska, kde Norsk Bergindustry spolupracuje s politiky na regionální i celostátní úrovni, rezistence a lobby proti změně situace v ČR jsou velké a Těžařská unie se snaží jakékoli snahy o zvýšení odvodů a úhrad eliminovat.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo srovnání systému ekologických daní v České republice a v Norsku. Analýza sazeb byla provedena komparací z ekonomického pohledu a srovnáním sazeb energetických daní, daní z dopravy, daní ze znečištění a daní (poplatků) z těžby nerostných surovin. Druhým cílem této práce bylo stanovení změn pro Českou republiku plynoucích z tohoto srovnání.

V praktické části práce jsem analyzovala jednotlivé daňové systémy obou zemí, se zaměřením na ekologické daně a ekologickou daňovou reformu. Minimální sazby energetických daní jsou dány směnicí Rady EU 2003/96 ES, kterou se řídí všechny členské státy Evropské unie. Návrhy pro Českou republiku jsou v oblasti ekologického zdanění následující. V oblasti energetických daní zachování současné výše daně z minerálních olejů, snížení státní podpory v oblasti solárních elektráren, snížení poplatku na podporu výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů a zároveň s tím adekvátní zvýšení daně z elektrické energie. V oblasti daní ze znečištění je to návrh na zavedení obalové daně pro nové výrobky, s cílem snížit spotřebu a hmotnost obalovým materiálů. V oblasti přepravních daní pak návrhy na zavedení silniční daně pro všechny vlastníky motorových vozidel, odstupňované podle emisních norem EURO, a obdobné zvýšení a odstupňování registračního poplatku z motorových vozidel. V oblasti těžby nerostných surovin je vypracována novela hornického zákona, kterou by se situace v tomto odvětví průmyslu přiblížila norskému systému.

V rámci splnění podmínek EU jsme docílili nutné výše zdanění dané Směrnicí 2003/96/EC, přesto je míra ekologického zdanění u nás velmi nízká ve srovnání se situací v Norsku. Podle mého názoru u nás chybí motivace pro správné fungování tohoto ekonomického nástroje. Jednou z částí ekologické daňové reformy je i princip výnosové neutrality. U nás je tento princip poněkud nevyjasněn, protože sice byla snížena sazba sociálního pojištění (u zaměstnavatele) i daně z příjmů, ovšem tyto změny nebyly primárně zavedeny v rámci ekologické daňové reformy, ale jako součást úsporného balíčku, jehož cílem bylo celkové snížení daňové zátěže. Pokud by výnosová neutralita byla splněna, nabídla by se podnikům širší možnost investic do ekologicky šetrnějších metod, které by snížily dopad ekologických daní na jejich příjmy, což by se spojilo i s nižšími náklady na práci. Ekologické daně by tak mohly nepřímo přispět k nižší míře nezaměstnanosti.

Rozšíření ekologických daní do celé Evropy proběhlo v průběhu posledních 20 let. Hlavním účelem těchto daní je snižování znečištění a/nebo zachování přírodních zdrojů. Je dů-

ležitě si uvědomit, že mnoho z těchto ekologických daní také značně zvyšuje daňové příjmy do státního rozpočtu a mají tak dopad na spotřební chování obyvatel. Daně tak mohou ve stejnou dobu ovlivnit příjmy i změny chování. Klíčovým problémem je cenová elasticita: pokud klesne poptávka nižším podílem, než jakým se zvýší ceny, pak zvýšení daní i cen zároveň zvýší daňové příjmy a sníží dopady na životní prostředí.

Hlavním problémem v oblasti hodnocení účinnosti ekologických daní je, že existuje mnoho faktorů, které ovlivňují spotřebitelské chování obyvatel. Tyto faktory je nutné rozdělit a vyhodnotit zvlášť – změny cen na trhu díky změnám daní, růst či pokles ekonomiky a příjmů obyvatel i skutečnost, že ekologické daně jsou často zavedeny jakou součástí určitého balíčku z několika oblastí politiky ochrany životního prostředí.

Česká republika je v oblasti ekologických daní v podstatě nováčkem, oproti Norsku, kde se tyto daně uváděly do praxe již od 70. let minulého století. Je tedy zřejmé, že do budoucna projde ČR celou řadou změn, které by měly vést ke splnění cílů efektivní environmentální politiky. To znamená snížit spotřebu těch statků, které negativně působí na životní prostředí a zvýšit spotřebu jejich substitutů, které naopak působí na životní prostředí pozitivně. Tohoto lze docílit i vhodně zvolenými daňovými sazbami (nejen) ekologických daní.

Ekologické daně jsou pouze jedny z mnoha nástrojů politiky ochrany životního prostředí. Proto je nutné se na celou problematiku dívat nejen z pohledu ekologických daní, ale i z pohledů ekologických dotací, systému kvót, poplatků souvisejících se životním prostředím i z pohledu dobrovolníků, pracujících v neziskové sféře zaměřené na ekologii a ochranu životního prostředí.

Norsko může jít České republice příkladem nejen svým propracovaným a funkčním daňovým systémem, ale i celkovým přístupem politického vedení země. Minimální korupce má příčinu v transparentnosti celého systému. Důvěra Norů ve své království pramení z toho, že vše je vidět a je to dohledatelné. Každý politik, stejně jako každý jiný občan, prokazuje svůj příjem, kolik a kde zaplatil na daních, ve veřejné databázi. V oblasti klimatické politiky se stalo Norsko lídrem, do roku 2030 se zavázalo být neutrální v produkci skleníkových plynů. Tyto a mnohé další skutečnosti činí z Norska zemi, ze které by si Česká republika měla brát příklad.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AFTENPOSTEN.NO, 2012. I år får du ikke nye oblater. *Aftenposten.no* [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://bil.aftenposten.no/bil/I-ar-far-du-ikke-nye-oblater-15641.html#.VSqdVPmsVuI>

BIATEC, 2013. Národná banka Slovenska: Odborný bankový časopis. *Biatec* [online]. Bratislava. [cit. 2015-04-04]. ISSN 1335-0900. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/biatec02_WEB.pdf

BOTTLEBILL.ORG, 2008. Beverage Container Legislation in Norway. *Bottle Bill Resource Guide*. [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.bottlebill.org/legislation/world/norway.htm>

BUSINESSINFO.CZ, 2014. Norsko: Finanční a daňový sektor. *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/norsko-financni-a-danovy-sektor-18920.html>

BŘEŠŤAN, Robert, 2014. Česko vytěžené za pár korun. *Ekonom.ihned.cz* [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-62039410-cesko-vytezene-za-par-korun>

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY, c2009. Statistická data z oblasti výroby, dopravy a minerálních olejů. *Celní správa České republiky* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/statistiky/Stranky/mineraly.aspx>

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY, c2009. Statistická data z oblasti výroby, dopravy a dovozu pevných paliv, zemního plynu a ostatních plynů a elektřiny. *Celní správa České republiky* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.celnisprava.cz/cz/dane/statistiky/Stranky/ekodane.aspx>

Consumption Tax Trends 2012: VAT/GST and excise rates, trends and administration issues. 1st ed. Paris: OECD Publishing, 2012, 219 s. ISBN 978-926-4181-380.

ČESKO, 1993. Zákon č. 16/1993 ze dne 21. prosince 1992 o dani silniční. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Po zadání čísla předpisu dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

ENVIWEB, 2013. Poplatky za znečišťování podle nového zákona o ochraně ovzduší.: zpravodajství pro životní prostředí, příroda, ekologie, odborné akce. *Enviweb* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/ekologove/94767/poplatky-za-znecistovani-podle-noveho-zakona-o-ochrane-ovzdusi>

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY, 2012. Environmental tax reform: increasing individual incomes and boosting innovation. *European Environment Agency* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/highlights/environmental-tax-reform-increasing-individual>

EUROSKOP.CZ, © 2005-15. ČR a politiky EU. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9018/sekce/cr-a-politiky-eu/>

HM GOVERNMENT, 2006. The Energy Challenge. *HM Government* [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20090609003228/http://www.berr.gov.uk/files/file31890.pdf>

JANOUSĚK, Karel, c2010. *Daň silniční s komentářem*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 135 s. ISBN 978-80-7263-587-0.

KARÁSEK, Jan, 2015. Ministři projednají horní zákon, výši poplatků stanoví až nařízení. *Denik.cz* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/ministri-projednaji-horni-zakon-vysi-poplatku-stanovi-az-narizeni-20150308.html

KUBÁTOVÁ, Květa, 2009. *Daňová teorie: úvod do problematiky*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9.

LÁCHOVÁ, Lenka. 2007. *Daňové systémy v globálním světě*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 271 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, © 2008 – 2014a. Ekologická daňová reforma. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://mzp.cz/cz/edr>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, © 2008 – 2014b. Poplatky. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/poplatky>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2013. Zpráva o životním prostředí České republiky. *Cenia* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:

http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Zprava_o_zivotnim_prostredi_Ceske_republiky_2013.pdf

MINISTRY OF FINANCE, 2007. The history of green taxes in Norway. *Ministry of Finance* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:

http://www.regjeringen.no/en/dep/fin/tema/skatter_og_avgifter/The-history-of-green-taxes-in-Norway.html?id=418097

NÆSS, Eli Marie a Tone SMITH, 2009. *Statistics Norway*. Environmentally related taxes in Norway.: Totals and divided by industry [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z:

http://www.ssb.no/a/english/publikasjoner/pdf/doc_200905_en/doc_200905_en.pdf

NĚMCOVÁ, Petra a Vojtěch KOTECKÝ, 2008. *Ekologická daňová reforma: impuls pro modernizaci ekonomiky*. Brno: Hnutí Duha, 40 s. Studie (Hnutí DUHA - Přátelé Země ČR). ISBN 978-80-86834-25-2.

NORSKBERGINDUSTRI.NO, 2009. Norwegian Mineral Industry. *Norskbergindustri.no* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.norskbergindustri.no/english>

NORWAY, 2013. *Mineral & Mining Sector Investment and Business Guide*. International Business Publication, 283 s. ISBN 1-4330-3716-0.

NORWEGIAN MINISTRY OF FINANCE, 2015. Budget 2015. *Norwegian Ministry of Finance*. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z:

http://www.statsbudsjettet.no/Upload/Statsbudsjett_2015/dokumenter/pdf/budget_2015.pdf

NORWEGIAN MINISTRY OF TRADE AND INDUSTRY, 2013. Strategy for the Mineral Industry. *Norwegian Ministry of Trade and Industry*. [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://www.norskbergindustri.no/_attachment/78666?amp;download=true

PEKOVÁ, Jitka, 1997. *Majetkové daně v daňové soustavě České republiky*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 158 s. ISBN 80-85963-41-8.

PWC, 2014. Paying taxes 2014: The global picture. *PWC* [online]. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2014.pdf>

SAJDL, Jan, © 2015. *Emise výfukových plynů*. Autolexicon.net. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://cs.autolexicon.net/articles/emise-vyfukovych-plynu/>

SCHELLEKENS, Marnix, c2014. *European tax handbook 2014*. 25th annual ed. Amsterdam: IBFD, 974 s. ISBN 978-90-8722-241-3.

SKATTEETATEN, 2015. Formuesskatt. *Skatteetaten* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.skatteetaten.no/en/Rates/Wealth-tax/>

ŠIROKÝ, Jan, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK, 2008. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

TOLL.NO, 2015. Annual motor vehicle tax for 2015. *Toll customs* [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.toll.no/en/international/english/motor-vehicles/annual-motor-vehicle-tax/annual-motor-vehicle-tax-2015/>

URBANOVÁ, Tereza, 2006. Analýza koncepce ekologické daňové reformy. TZB-info: stavebnictví, úspory energií, technická zařízení budov [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/3338-analyza-koncepce-ekologicke-danove-reformy>

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ, 2006. *Daňový systém ČR 2006, aneb, Učebnice daňového práva*. 8., aktualiz. vyd. Praha: VOX, 324 s. ISBN 8086324605.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ, 2014. *Daňový systém ČR 2014*. 12. aktualiz. vyd. V Praze: VOX, 391 s. ISBN 978-80-87480-23-6.

VEGVESEN.NO, 2015. Annual motor vehicle tax. *Statens vegvesen* [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z:

<http://www.vegvesen.no/en/Vehicles/Own+and+Maintain/Annual+motor+vehicle+tax>

WIKIPEDIA.ORG, 2015. Taxation in Norway. Wikipedia.org [online]. [cit. 2015-04-11], poslední úpravy 4. 1. 2015. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Taxation_in_Norway

ZICH, Aleš, 2012. Koupit ojeté auto nebo raději nové? Počítejte dobře. *Auto.cz*. [online]. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://www.auto.cz/koupit-ojete-auto-nebo-radeji-nove-71707>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CZK	Česká koruna
CO ₂	Oxid uhličitý
EDR	Ekologická daňová reforma
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
NOK	Norská koruna
NO _x	Oxidy dusíku
SO ₂	Oxid siřičitý
TP	Technický průkaz
TZL	Tuhé znečišťující látky
VOC	Těkavá organická látka

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Schéma rozdělení vozidel do druhů podle zákona č. 56/2001 Sb. (Janoušek, 2010, s. 9) .....</i>	<i>14</i>
<i>Obr. 2 Skladba emisí dle druhů dopravy (Zdroj: Ministerstvo životního prostředí, 2013).....</i>	<i>38</i>
<i>Obr. 3 Příjmy těžebních společností a jejich odvody státu (Zdroj: Břešťan, 2014) .....</i>	<i>45</i>
<i>Obr. 4 Hodnota vytěžených nerostných surovin v Norsku mezi lety 200 a 2011 (Zdroj: Norwegian Ministry of Trade and Industry, 2013, s. 22) .....</i>	<i>47</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Tabulka vybraných sazeb daně minerálních olejů dle § 48 zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních</i>	17
<i>Tab. 2 Sazby daně z příjmu fyzických osob v roce 2014 (Schellekens, 2014, s. 715)</i>	24
<i>Tab. 3 Výše roční daně z vlastnictví motorového vozidla v roce 2015 (Vegvesen.no, 2015)</i>	26
<i>Tab. 4 Příjmy z daní z jednorázových obalů v mil. NOK v roce 2007 (Zdroj: Næss a Smith (2009, s. 22))</i>	28
<i>Tab. 5 Sazby daní z benzínu, motorové nafty a bionafty v roce 2015 (Norwegian Ministry of Finance, 2015)</i>	33
<i>Tab. 6 Rozdělení konečné ceny elektřiny (Zdroj: Vlastní zpracování)</i>	35
<i>Tab. 7 Srovnání vybraných emisí skleníkových plynů v letech 2000 a 2010, přepočteno na emise CO₂ (Zdroj: emissions.findthedata.org – vlastní zpracování)</i>	42
<i>Tab. 8 Srovnání úhrady z dobývacího prostoru a poplatku z těžební oblasti (area fee) (Zdroj: Vlastní zpracování)</i>	48

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Vývoj sazby a základu daně z bohatství (Zdroj: Skatteetaten (2015) – vlastní zpracování)</i>	25
<i>Graf 2 Podíl ekologických daní na celkových příjmech Norska v letech 2000 – 2007 (Zdroj: dle Næss a Smith (2009, s. 7) – vlastní zpracování)</i>	29
<i>Graf 3 Výnosy z ekologických daní od roku 2008 v mil. CZK (Zdroj: Celní správa, c2009 – vlastní zpracování)</i>	31
<i>Graf 4 Rozdělení příjmů z energetických daní v roce 2007 (Zdroj: Næss a Smith, 2009, s. 8) – vlastní zpracování)</i>	32
<i>Graf 5 Příjmy z energetických daní v letech 2005 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)</i>	34
<i>Graf 6 Příjmy z daní souvisejících s dopravou letech 2008 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)</i>	39
<i>Graf 7 Příjmy z daní ze znečištění v letech 2008 – 2011 v mil. EUR (Zdroj: Vlastní zpracování podle Eurostatu)</i>	43

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: POPLATKY A DANĚ SOUVISEJÍCÍ S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM V ČR

PŘÍLOHA PII: VÝŠE SAZBE ÚHRADY Z VYDOBYTÝCH NEROSTŮ

PŘÍLOHA PI: POPLATKY A DANĚ SOUVISEJÍCÍ S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM V ČR

Přehled vybraných poplatků a daní v ČR souvisejících se životním prostředím, zpracováno dle Ministerstva životního prostředí (2013).

Název nástroje	Příjemce výnosu a jeho využití	Právní zakotvení
poplatek za odebrané množství podzemní vody	50 % SFŽP ČR, 50 % rozpočet kraje (na podporu výstavby a obnovy vodohospodářské infrastruktury)	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových	SFŽP ČR, ochrana životního prostředí	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních	obec, využití není specifikováno	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
platba k úhradě správy vodních toků a správy povodí	správce vodního toku, úhrada nákladů na správu vodních toků a povodí	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
poplatky za uložení odpadů	80% základní složka - obec, 20% riziková složka - SFŽP, toto rozdělení platí pouze u nebezpečných odpadů	Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komu-	obec, provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komu-	Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

ní, využívání a odstraňování komunálních odpadů	nálních odpadů	
úhrada za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů		Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
poplatek za komunální odpad		Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
registrační a evidenční poplatky dle zákona o obalech	SFŽP ČR, ochrana ŽP	Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů
odvod na jaderný účet	Správa úložišť radioaktivních odpadů	Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření; Nařízení vlády 416/2002 Sb.
poplatky za znečištění ovzduší – provozovatelé zvláště velkých a velkých stacionárních zdrojů	SFŽP ČR, ochrana ŽP	Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší)
poplatky za znečištění ovzduší – provozovatelé středních stacionárních	SFŽP ČR, ochrana ŽP	Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší

zdrojů		
poplatky za znečištění ovzduší – provozovatelé malých stacionárních zdrojů	obec, ochrana ŽP	Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
poplatky za výrobu a dovoz regulovaných látek a výrobků, které je obsahují	SFŽP ČR, ochrana ozonové vrstvy Země	Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
poplatek za oprávnění provádět ložiskový průzkum	obec, využití není specifikováno	Zákon ČNR č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu
úhrada z dobývacího prostoru	obec - využití nespecifikováno	Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
úhrada z vydobytých nerostů na výhradních ložiskách nebo vyhrazených nerostů po jejich úpravě a zušlechtnění	25 % - státní rozpočet - náprava škod na ŽP způsobených dobývacím výhradním i nevyhrazených ložisek; 75 % - obec - využití nespecifikováno	Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
odvod za kácení dřevin pro výstavbu	obec, zlepšení ŽP	Zákon ČNR č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny

PŘÍLOHA PII: VÝŠE SAZEB ÚHRADY Z VYDOBYTÝCH NEROSTŮ

Výše sazby úhrady podle druhu vydobytého nerostu (Zdroj: Příloha č.1 a č. 2 k vyhlášce č. 617/1992 Sb.)

Druh vydobytého nerostu		Sazba %
1.	Radioaktivní nerosty	0,3
2.	Ropa na ložiskách se zbytkovými zásobami dotěžovanými pomocí druhotných těžebních metod	0,5
3.	Ropa a hořlavý zemní plyn	5
4.	Rudy	10
5.	Grafit	1
6.	Diatomit	2
7.	Sklářský a slévárenský písek	6
8.	Bentonit	2
9.	Nerosty používané pro kamenickou výrobu, včetně štěpných břidlic	8
10.	Technicky využitelné krystaly nerostů a drahé kameny	10
11.	Sádrovec	5
12.	Keramické jíly a jílovce hlubinně dobývane $\hat{A}$	0,5
13.	Keramické jíly a jílovce dobývané povrchově	4
14.	Kaolin pro výrobu porcelánu	8
15.	Kaolin pro papírenský průmysl	6
16.	Ostatní druhy kaolinu	2
17.	Živcové pegmatity	1

18.	Ostatní živcové suroviny	8
19.	Křemen, křemenec, dolomit, slín, čedič, znělec, trachyt, pokud tyto nerosty jsou vhodné k chemicko-technologickému zpracování nebo zpracování tavením	4
20.	Vysokoprocentní vápenec	10
21.	Ostatní vápence a cementářské suroviny	4
22.	Uhlí hlubinně dobývané	0,5
23.	Uhlí dobývané povrchově	1,5
24.	Ostatní vyhrazené nerosty	5
25.	Stavební kámen	2
26.	Štěrkopísky	3
27.	Cihlářské suroviny	1
28.	Ostatní nevyhrazené nerosty	2

Způsob výpočtu úhrady z vydobytých nerostů

$$U = \frac{N_d}{N_c} \cdot T \cdot \frac{S}{100},$$

kde N_d = náklady na dobývání nerostu (tis. Kč)

N_c = celkové náklady organizace na zhotovení výrobků (tis. Kč)

T = tržby za prodej výrobků (tis. Kč)

S = sazba úhrady (%)

U = výše sazby úhrady celkem (tis. Kč).